

Svrhovitost pisanja domaćih zadaća i njihov utjecaj na obrazovna postignuća učenika razredne nastave

Vuk, Karla

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:189:147990>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-09**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI
Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni Učiteljski studij

Svrhovitost pisanja domaćih zadaća i njihov utjecaj na obrazovna
postignuća učenika razredne nastave
DIPLOMSKI RAD

Predmet: Hrvatski jezik

Mentor: Marinko Lazzarich, izv. prof. dr. sc.

Studentica: Karla Vuk

Matični broj: 0299011241

U Rijeci,
lipanj, 2022.

ZAHVALA

Zahvaljujem se svojoj obitelji koja je tijekom cijelog razdoblja mog školovanja bila uz mene i pružala mi podršku na sve načine na koje je to bilo moguće. Bilo je mnogo lijepih trenutaka, ali i onih teških u kojima mi nikada nisu dopustili da odustanem i uvijek su bili uz mene, podržavali me i pružali bezuvjetnu ljubav. Hvala mama, tata, Dario, Lucija i Dora i upravo zbog toga ovaj rad posvećujem vama!

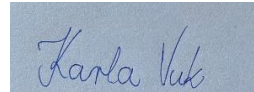
Osim toga zahvaljujem se i svim mojim iskrenim prijateljima i rodbini koji su mi isto tako uvijek pružali samo riječi hvale i podržavali me u mojim odlukama, ali me i usmjeravali kako bi one bile ispravne. Hvala mojim prijateljicama koje sam upoznala tijekom akademskog razdoblja na svim uspomnama i trenucima koje smo zajedno prolazile i nadam se da će ih biti još mnogo u budućnosti!

Posebno zahvaljujem i svome mentoru izv. prof. dr. sc. Marinku Lazzarichu na strpljenju i usmjeravanju tijekom pisanja ovog rada te na svim korisnim savjetima od samog početka akademskog obrazovanja.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

„Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam diplomski rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentorom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu diplomskog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.“

Studentica:

A rectangular box containing a handwritten signature in blue ink that reads "Karla Vuk".

(potpis)

SAŽETAK

Pitanje koje se proteže kroz generacije glasi: imaju li učenici koristi od pisanja domaćih zadaća te ispunjavaju li domaće zadaće svoju svrhu? Učenici u većini slučajeva prigovaraju i nisu oduševljeni ovom aktivnošću te je smatraju besmislenim naporom, a sve češće to čine i roditelji. Učitelji pak, imaju potpunu slobodu u izboru aktivnosti za vrijeme odgojno-obrazovnog procesa pa isto tako imaju i slobodu zadavanja domaćih zadaća učenicima. Glavni cilj domaćih zadaća nije dodatno opteretiti učenike, već unaprijediti njihovo znanje i sposobnosti. Osim uvježbavanja, domaća zadaća učenicima olakšava i kasnije učenje jer su određeni sadržaj već barem jednom ponovili kroz zadatke. Na učiteljima je izbor zadataka i aktivnosti koje će odrediti za domaću zadaću te koliko će opteretiti svoje učenike. Osim učitelja, važni čimbenici u odgojno-obrazovnom procesu su i roditelji koji se ponekad previše uključuju u obveze svoje djece jer misle kako će time uštedjeti na vremenu, ali nisu svjesni da tako svome djetetu uskraćuju razvoj sposobnosti i samostalnosti.

Ključne riječi: domaća zadaća, učenik, roditelji, samostalnost, Hrvatski jezik

SUMMARY

The question that runs through the generations is: do students benefit from writing homework and do homework fulfill its purpose? In most cases, students complain and are not enthusiastic about this activity and consider it a meaningless effort, and more and more often parents do the same. Teachers, on the other hand, have complete freedom in choosing activities during the educational process, so they also have the freedom to give homework to students. The main goal of homework is not to further burden students, but to improve their knowledge and skills. In addition to practice, homework makes it easier for students to learn later because they have already repeated certain content at least once through assignments. It is up to the teachers to choose the tasks and activities they will determine for their homework and how much they will burden their students. Apart from teachers, important factors in the educational process are parents who sometimes get too involved in their children's responsibilities because they think it will save time, but are not aware that they are depriving their child of the development of abilities and independence.

Keywords: homework, student, parents, independence, Croatian language

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. HRVATSKI JEZIK	3
2.1. Predmetni kurikulum (Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik).....	4
2.1.1. Općenito o kurikulumu	4
2.1.2. Nacionalni okvirni kurikulum (NOK)	4
2.1.3. Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik.....	5
3. UČITELJ U NASTAVNOM PROCESU	11
3.1. Uloga učitelja u nastavnom procesu	12
3.1.1. Suvremena nastava.....	13
3.2. Priprema učitelja za nastavu.....	15
4. DOMAĆA ZADAĆA	19
4.1. Utjecaj domaće zadaće na obrazovna postignuća učenika.....	20
4.2. Svrhovitost pisanja domaćih zadaća	24
4.3. Uključenost roditelja u odgojno-obrazovni proces	28
4.4. Domaća zadaća vikendom: da ili ne?	32
4.5. Produženi boravak u školi	33
5. DOMAĆA ZADAĆA U OKVIRU PREDMETA HRVATSKI JEZIK	38
5.1. Primjeri domaće zadaće (za svako predmetno područje kurikuluma)	39
5.1.1. Predmetno područje hrvatski jezik i komunikacija.....	39
5.1.2. Predmetno područje književnost i stvaralaštvo.....	42
5.1.3. Predmetno područje kultura i mediji.....	45
6. LEKTIRA	47
6.1. Svrha čitanja lektire.....	47
6.2. Smatra li se lektira domaćom zadaćom?	50
7. ZAKLJUČAK	52
8. POPIS LITERATURE	54

1. UVOD

Poznavanje i pravilno korištenje hrvatskog jezika od iznimne je važnosti jer je upravo hrvatski jezik službeni jezik u Republici Hrvatskoj, a samim time je i predmet Hrvatski jezik najvažniji školski predmet. Hrvatskim se jezikom koristimo pri svakodnevnoj komunikaciji i na taj način razvijamo komunikacijske jezične vještine. „Jezik“ je općenito podložan promjenama pa se savladavanje jezičnih vještina smatra procesom cjeloživotnoga učenja. Mogu primijetiti kako je, od vremena mog osnovnoškolskog obrazovanja pa sve do danas, došlo do promjena u korištenju određenih pravila vezanih uz *Hrvatski pravopis* te se učenje i poučavanje početnoga pisanja razlikuje od onoga u prošlosti. Upravo je zbog toga iznimno bitno pratiti promjene u načinu poučavanja i primjeni određenih pravopisnih i gramatičkih pravila.

Cilj ovog rada je istražiti i iščitati koja je svrha zadavanja i pisanja domaćih zadaća te imaju li domaće zadaće utjecaj na obrazovna postignuća učenika razredne nastave. Domaća je zadaća tema o kojoj se ne govori mnogo, ali većina učenika i roditelja negativno reagira kada je riječ o njoj. Rad je sastavljen na temelju iščitavanja i analiziranja pročitanih podataka koji su poznati iz provedenih istraživanja i dostupne literature. Na samom početku rada riječ je općenito o hrvatskom jeziku i dijelu povijesti hrvatskoga jezika. To poglavlje također sadrži dio o *Kurikulumu nastavnoga predmeta Hrvatski jezik* te informacije o njegovim sastavnicama koje su bitne za proces odgoja i obrazovanja. Osim toga, u radu se navodi i uloga učitelja te se opisuje proces pripreme učitelja za nastavu. U poglavlju u kojemu se govori o domaćoj zadaći, razmatra se utjecaj domaće zadaće na obrazovna postignuća učenika te svrhovitost ove aktivnosti. Isto je tako vrlo važno spomenuti i uključenost roditelja u odgojno-obrazovni proces, a samim time i pitanje treba li učenicima zadavati domaću zadaću vikendom ili ne? Roditelji vrlo često imaju negativne reakcije vezane uz aktivnost domaće zadaće pa tako i učenici razvijaju negativan stav o ovoj aktivnosti. Produženi boravak ili cjelodnevna nastava praktično je rješenje koje učenicima, ali i njihovim roditeljima, olakšava proces učenja i izvršavanja potrebnih aktivnosti,

odnosno učenici u školi izvršavaju obveze domaće zadaće pa tako roditelji ne moraju u tolikoj mjeri sudjelovati u izvršavanju ove aktivnosti. U radu su također navedeni primjeri domaće zadaće za tri predmetna područja kurikuluma, a to su: hrvatski jezik i komunikacija, književnost i stvaralaštvo te kultura i mediji. U posljednjem je poglavlju riječ o važnosti čitanja, odnosno o aktivnosti čitanja lektire i o tome ubraja li se ova aktivnost u jedan od oblika domaće zadaće.

Domaća je zadaća aktivnost o kojoj se može mnogo govoriti i istraživati te je bitno da su učitelji, ali i učenici i njihovi roditelji, dobro upoznati s ovom temom. Svaki bi učitelj trebao uzeti u obzir različite čimbenike koji utječu na izvršavanje ove aktivnosti te bi trebao pratiti promjene do kojih dolazi u suvremenoj nastavi. Više ćemo informacija o temi domaće zadaće saznati u nastavku ovoga rada.

2. HRVATSKI JEZIK

Poznato je kako je hrvatski jezik službeni jezik u Republici Hrvatskoj te se na hrvatskom jeziku obrazuju svi učenici u hrvatskim školama. U školama se on poučava kao materinski jezik. Nastavni predmet Hrvatski jezik poučava se na svim odgojno-obrazovnim razinama te čini polazište za učenje svih drugih nastavnih predmeta. Učenje i poučavanje predmeta Hrvatski jezik ima svrhu osposobljavanja učenika za jasno, točno i prikladno sporazumijevanje hrvatskim standardnim jezikom, usvajanje znanja o jeziku kao sustavu, slobodno izražavanje misli, osjećaja i stavova te spoznavanja vlastitoga, narodnog i nacionalnog jezično-kulturnog identiteta. U svrhu spoznavanja svijeta koji nas okružuje, učenicima je jezik najčešće sredstvo komuniciranja te omogućuje vještine slušanja, govorenja, čitanja, pisanja i njihova međudjelovanja, što učenicima omogućuje djelovanje u raznim životnim prigodama. Važno je da učenici razviju stav o nužnosti uporabe hrvatskoga standardnog jezika te da usvoje pravila kulturne komunikacije. Osim hrvatskoga standardnog jezika važno je razvijati stvaralačko izražavanje na mjesnim govorima te osvijestiti učenike o potrebi očuvanja hrvatskih dijalekata.¹

Govoreći o hrvatskom standardnom jeziku bitno je spomenuti 18. stoljeće kada započinje proces njegove standardizacije. Za vrijeme Hrvatskoga narodnog preporoda, tijekom prve polovice 19. stoljeća, zapadna novoštokavština postaje temeljem općehrvatskoga jezičnoga standarda. Uvodi se morfofonološki pravopis te se u grafiju uvode dijakritički znakovi, a sve se to događa pod utjecajem sjevernih i zapadnih slavenskih jezika. Bez obzira na spomenute početke, temelji standardizacije današnjega hrvatskoga jezika postavljeni su krajem 19. stoljeća. U 20. stoljeću dolazi do pokušaja ujedinjenja hrvatskoga i srpskoga jezika što svoj vrhunac dostiže *Novosadskim dogovorom* 1954. godine, ali na kraju nema znatnog utjecaja na razvoj hrvatskoga standardnog jezika. Spomenuti dogovor je poništen 1967. godine donošenjem *Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika*. Prilikom

¹ Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019). *Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik: Škola za život*. Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Zagreb. Dostupno na: <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Publikacije/Predmetni/Kurikulum%20nastavnoga%20predmeta%20Hrvatski%20jezik%20za%20osnovne%20skole%20i%20gimnazije%20u%20RH.pdf>

osamostaljenja Republike Hrvatske razvijao se i hrvatski jezik na način koji je bio neovisan o političkim i društvenim pritiscima te hrvatski jezik postaje temeljem hrvatskoga nacionalnog i jezičnog identiteta.²

2.1. Predmetni kurikulum (Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik)

2.1.1. Općenito o kurikulumu

U latinskoj je etimologiji izvorno značenje riječi *curriculum* tijek, odnosno slijed koji opisuje relativno optimalan put djelovanja i dolaska do nekog cilja. Naziv kurikulum javio se u Europi na prijelazu iz 16. u 17. stoljeće za vrijeme snažnih suprotnosti između crkve i mlade građanske klase na području školstva, a izvorno mu je značenje redosljed učenja gradiva po godištima. Definicija samog kurikuluma jest da je to ciljno usmjereni pristup odgoju i obrazovanju kao relativno precizan, pouzdan i optimalan način provođenja fleksibilno planiranog procesa učenja, obrazovanja te stjecanja kompetencijskih sposobnosti. Kroz kurikulumske okvire dobivaju se smjernice, načela i polazišta te se razlikuju dva dominantna kurikulumska koncepta, a to su: humanistički kurikulum i funkcionalistički kurikulum. Humanistički je kurikulum orijentiran na razvoj te je usmjeren na učenika i teži pedagoški otvorenom pristupu. Ovaj pristup naglašava suradništvo i prijateljstvo među učenicima te pruža mogućnosti da se uči partnerski, aktivno, projektno i otkrivajući. Funkcionalistički je kurikulum, s druge strane, orijentiran na proizvod, odnosno na mjerljivo postignuće te na praksu i osposobljavanje.

2.1.2. Nacionalni okvirni kurikulum (NOK)

Nacionalni okvirni kurikulum je dokument koji donosi smjernice i načine unapređivanja odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj radi osiguranja što kvalitetnijeg sustava školstva. Važna mu je značajka da se temelji na kompetencijama, a ne više na sadržaju. Odakle naziv Nacionalni okvirni kurikulum? Nacionalni zato što

² *O hrvatskome jeziku*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
Dostupno na <http://ihjj.hr/stranica/o-hrvatskome-jeziku/26/>

se donosi usuglašeno na nacionalnoj razini; okvirni je zato što pruža najširi okvir odgojno-obrazovnoga djelovanja učenja i poučavanja; te kurikulum koji označava tijek obrazovanja. Upravo je ovaj dokument temelj za izradu svih ostalih kurikulumskih dokumenata te je osnova za izradu školskih kurikuluma. Ovaj dokument daje odgovore na pitanja što učenik određene dobi treba i može znati u određenom razdoblju te je orijentiran na učeničke kompetencije, odnosno na ishode učenja koje je potrebno zadovoljiti u određenom vremenskom periodu.³

2.1.3. Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik

„Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik jedinstven je dokument kojim su povezane sve razine odgojno-obrazovnoga procesa u kojima se uči i poučava hrvatski jezik: osnovnoškolski i srednjoškolski odgoj i obrazovanje, tj. gimnazijsko, strukovno i umjetničko obrazovanje“ (*Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik*, 2019, 5).

Spomenuti dokument ima složenu strukturu, no isto tako smatram da je jednostavan za čitanje i snalaženje te je od velike koristi za jednog učitelja (Slika 1).

³ Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2011). *Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje*. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Zagreb. Dostupno na http://mzos.hr/datoteke/Nacionalni_okvirni_kurikulum.pdf

Slika 1: Struktura kurikuluma nastavnoga predmeta Hrvatski jezik – grafički prikaz

Na samom početku ovoga dokumenta navedena je svrha i opis nastavnoga predmeta Hrvatski jezik te sadržaj samog dokumenta. Važno je naglasiti da se prije procesa poučavanja postavljaju ciljevi koji bi trebali biti zadovoljeni tijekom procesa učenja i poučavanja. Što se tiče strukture predmeta, Hrvatski jezik organiziran je u tri međusobno povezana predmetna područja, a to su: hrvatski jezik i komunikacija, književnost i stvaralaštvo te kultura i mediji. Bitna je zastupljenost svih spomenutih područja tijekom procesa učenja i poučavanja te njihovo međusobno povezivanje (Slika 2).

Slika 2: Predmetna područja u organizaciji predmetnog kurikuluma nastavnoga predmeta Hrvatski jezik i jezične djelatnosti – grafički prikaz

U svim se predmetnim područjima nastoje razvijati kompetencije propisane Nacionalnim okvirnim kurikulumom, no komunikacijska jezična kompetencija je zasigurno prisutna u svakom od navedenih područja te se njome potiče razvoj učenika u različitim jezičnim djelatnostima poput slušanja, govorenja, čitanja i pisanja.

U predmetnom području hrvatski jezik i komunikacija temelj čini učenje i poučavanje jezičnih znanja te ovladavanje jezikom kao sustavom s uporabnog stajališta gdje se jezik razmatra u kontekstu. Bitno je kod učenika razviti svijest i znanje o jeziku jer je upravo to u funkciji razvoja i ovladavanja komunikacijskom jezičnom kompetencijom. Predmetno područje književnost i stvaralaštvo temelji se na čitanju i recepciji književnoga teksta kao iskaza umjetničkoga, jezičnog, spoznajnog i osobnog poimanja svijeta i stvarnosti. U ovome se području učenike čitanjem književnog teksta nastoji potaknuti na osobni razvoj, razvoj estetskih kriterija, promišljanje o svijetu i sebi te na razmjenu stavova i mišljenja o pročitanoj. Kod učenika se razvija stvaralaštvo te ih se istodobno potiče na čitanje iz užitka, odnosno bitno im je omogućiti slobodan izbor tekstova prema vlastitom ukusu i zadovoljstvu tijekom čitanja. Predmetno područje kultura i mediji temelji se na razumijevanju teksta u različitim društvenim, kulturnim i međukulturnim kontekstima. Naglasak je stavljen na kritički odnos prema medijskim porukama, odnosno na razumijevanje utjecaja

medija i njihovih poruka na samog pojedinca, ali i na društvo. Osim toga, ovo predmetno područje obuhvaća i razumijevanje kulture s različitih gledišta, na primjer s gledišta svakodnevnoga života, ali i s društvenoga gledišta te kulture u odnosu prema književnosti i drugim umjetnostima te njezin utjecaj na oblikovanje vlastitoga kulturnog identiteta.

Slijedi jedna od najvažnijih sastavnica ovoga dokumenta, a to su odgojno-obrazovni ishodi učenja. Odgojno-obrazovnim ishodima predstavljaju se očekivanja od učenika u procesu učenja te bi oni trebali biti jasni i nikako dvosmisleni, a proizlaze iz spomenutih odgojno-obrazovnih ciljeva učenja i poučavanja predmeta Hrvatski jezik. Prikazane su sve razine obrazovanja, odnosno od prvoga razreda osnovne škole pa sve do završnoga razreda srednje škole na način da se produbljuju i proširuju načelom vertikalno-spiralnoga slijeda. Ishodi su prikazani u tablicama kratkom oznakom nastavnoga predmeta (HJ), a uz oznaku se dodaje i oznaka OŠ ukoliko je riječ o odgojno-obrazovnim ishodima u osnovnoj školi ili SŠ kada je riječ o ishodima za razrede u srednjim školama, no u našem slučaju koristimo se oznakom OŠ. Zatim slijedi oznaka domene, na primjer A, brojčana oznaka razreda te na kraju redni broj ishoda unutar domene (Slika 3).

Slika 3: Prikaz odgojno-obrazovnog ishoda za prvi razred osnovne škole u domeni Hrvatski jezik i komunikacija

1. RAZRED	HRVATSKI JEZIK I KOMUNIKACIJA
ISHODI	RAZRADA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA
<p>OŠ HJ A.1.1.</p> <p>Učenik razgovara i govori u skladu s jezičnim razvojem izražavajući svoje potrebe, misli i osjećaje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • razgovara u skladu sa svojim interesima i potrebama poštujući interese i potrebe drugih • postavlja jednostavna pitanja • odgovara cjelovitom rečenicom • upotrebljava riječi: molim, hvala, oprost, izvoli • govori više cjelovitih rečenica tematski povezanih u cjelinu • izgovora glasove i naglašava riječi u skladu s jezičnim razvojem • točno intonira rečenicu s obzirom na priopćajnu svrhu i poredak riječi u rečenici u skladu s jezičnim razvojem i dobi • poštuje pravila uljudnoga ophođenja tijekom razgovora
	<p>ISHODI NA RAZINI OSTVARENOSTI DOBAR</p> <ul style="list-style-type: none"> • započinje razgovor, postavlja pitanja i odgovara na pitanja kratkim rečenicama; samostalno se uključuje u jezičnu aktivnost govorenja te sadržajem govorenja obuhvaća zadane teme
	<p>SADRŽAJI ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA</p> <p>- tekstovi: pozdravljanje, upoznavanje, cjelovite rečenice kao pitanja i odgovori, više povezanih rečenica u kraći govoreni tekst.</p>
	<p>PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA</p> <p>Učitelj svakodnevno organizira različite igrolike jezične aktivnosti kojima potiče razgovor i sudjelovanje učenika u govornom činu.</p>

Nakon prikazanih odgojno-obrazovnih ishoda slijedi poglavlje pod nazivom *Povezanost s drugim predmetima i međupredmetnim temama* gdje se, kao što i sam naziv kaže, nastoji prikazati povezanost predmeta Hrvatski jezik s drugim predmetima te međupredmetnim temama. Prikazuje se povezanost različitih predmetnih područja i domena s drugim predmetima te način njihove korelacije.

Sljedeće poglavlje govori o učenju i poučavanju predmeta Hrvatski jezik gdje je naglasak na mogućnostima i poticanju učenika koji se nalazi u sredini odgojno-obrazovnog procesa. Ovo poglavlje opisuje načine poučavanja te aktivnosti koje učenika stavljaju u središte ovoga procesa. Osim toga, navode se i konkretni primjeri književnih tekstova s kojima bi se učenici tijekom nastave trebali susresti i upoznati, ali se isto tako naglašava i uloga učitelja te okruženje koje je također veoma bitna stavka odgojno-obrazovnog procesa. Predviđen je i vremenski period, odnosno satnica poučavanja predmeta Hrvatski jezik, a to je 175 sati godišnje od prvoga do šestoga razreda osnovne škole, dok je u sedmome i osmom razredu planirano 140 sati godišnje.

Učitelj samostalno planira sate te njihovu vrstu svojim izvedbenim planom te se u svakome satu povezuju sva tri predmetna područja.

Poglavlje koje slijedi govori o vrednovanju ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda te same svrhe vrednovanja, a to je motivacija učenika na daljnji rad, ali ujedno i povratna informacija učenicima te njihovim roditeljima i učiteljima. Navode se elementi vrednovanja i njihove karakteristike, a važno je spomenuti i tri pristupa vrednovanju: vrednovanje za učenje, vrednovanje kao učenje i vrednovanje naučenoga. Također su opisani i oblici vrednovanja te načini informiranja o postignućima i napretku učenika, što ujedno predstavlja i kraj spomenutog dokumenta.

4

⁴ Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019). *Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik: Škola za život*. Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Zagreb. Dostupno na: <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Publikacije/Predmetni/Kurikulum%20nastavnoga%20predmeta%20Hrvatski%20jezik%20za%20osnovne%20skole%20i%20gimnazije%20u%20RH.pdf>

3. UČITELJ U NASTAVNOM PROCESU

Ključna osoba u procesu odgoja i obrazovanja svakog učenika je učitelj. Učitelj s učenicima provodi svaki nastavni dan pa je tako vrlo bitno da njihov odnos bude kvalitetan. Kako bi učitelj bio sposoban razviti kvalitetan odnos sa svojim učenicima te njihovim roditeljima, potrebno je da posjeduje određene kompetencije i znanja te da se trudi raditi za dobrobit svakog učenika. Smatram da je učiteljska profesija vrlo zahtjevan i odgovoran posao pa je zato vrlo bitno na samome početku obrazovanja provjeriti sposobnosti i mogućnosti osobe koja se školuje za ovu profesiju. Također, smatram da je u ovoj profesiji najbitnija ljudskost te želja za pomaganjem i širenjem znanja i ljubavi prema poslu koji se odvija svakodnevno. Ukoliko netko želi biti dobar i kvalitetan učitelj, bitno je uložiti mnogo truda jer je poučavanje mnogo više od običnog posla. Usudila bih se reći da je poučavanje poziv koji ne može svatko obavljati.

Prema Glazzardu i sur. (2016, 14), termin pedagogija ne definira se kao „natrpati dijete znanjem“ niti se u pedagogiji radi do beskonačnom ponavljanju i učenju činjenica, već je za pedagogiju ključno „vođenje djeteta prema učenju putem ispitivanja, zanimanja i motivacije“. Svaki je početak težak pa isto tako i početak učiteljske profesije i poučavanje prvih generacija s kojima se jedan mladi učitelj susreće. Tada je važno prikupljati savjete i iskustva starijih učitelja te ih oblikovati prema vlastitom nahođenju i prilagoditi svojim mogućnosti, mogućnostima vremena u kojemu živimo te, najbitnije, mogućnostima učenika. Na samom je početku također bitno isprobati različite metode rada i poučavanja kako bi svaki učitelj mogao shvatiti zašto je, ili nije, određena metoda dobra te kako bi ju kasnije mogao razvijati u smjeru za koji smatra da je učinkovit i donosi napredak. Sustav odgoja i obrazovanja znatno se mijenjao tijekom povijesti pa tako i sada zato što dolazi do napretka u svim sferama života. Bitno je to uzeti u obzir i razvijati svoje kompetencije kroz proces rada te nastaviti napredovati u skladu s vremenom. Jurčić prema Perrenoud (2002, 15) navodi kako je „kompetentnost sposobnost učinkovitoga djelovanja u brojnim situacijama, temelji se na stečenom znanju, ali nije ograničena tim znanjem“. Upravo je to i zadatak učitelja, da posjeduje sposobnost djelovanja u različitim situacijama i da upotrebljava

znanje koje posjeduje, ali da ga to isto znanje ne ograničava u radu, već da je željan napredovati i usavršavati svoje znanje. Zadatak i posao učitelja nije samo poučavanje učenika, već je učitelj svojim učenicima i primjer osobe koja se ponaša u skladu s pravilima i društvom, ali posjeduje osobine koje su važne za odgojni dio nastavnog procesa te učenici u njemu pronalaze uzor i osobu u koju mogu imati povjerenja. Zadatak učitelja je, prema tome, da odgojno-obrazovnim procesom osigurava kontinuirani razvoj učenika u različitim područjima, odnosno njihov intelektualni, radni, moralni, tjelesni i estetski razvoj (Jurčić, 2012).

3.1. Uloga učitelja u nastavnom procesu

„Primarni je zadatak učitelja da stečena znanja – ona koja je stekao tijekom školovanja, a kasnije i ona koja razvija tijekom usavršavanja – praktično primijeni u odgojno-obrazovnom radu u školi“ (Jurčić, 2012, 17). S obzirom na to da je posao učitelja poprilično zahtjevan i iznimno odgovoran, bitno je da učitelj posjeduje različite kompetencije koje razvija tijekom rada i vlastitoga obrazovanja te da ulaže u svoje znanje i stručno usavršavanje, odnosno da je svjestan važnosti cjeloživotnog obrazovanja, osobito za ovu profesiju. Govoreći o pedagoškim kompetencijama, u koje spadaju osobna, predmetna, komunikacijska, didaktičko-metodička, refleksivna, socijalna, emocionalna, interkulturalna, građanska i druge, važno je promatrati ih umrežene u temeljna područja učiteljeva rada. „Važna pretpostavka za uspješan rad učitelja je njegova pedagoška kompetentnost u pet područja: 1. područje metodologije izgradnje kurikulumata nastave; 2. područje organizacije i vođenja odgojno-obrazovnog procesa; 3. područje oblikovanja razrednoga ozračja; 4. područje utvrđivanja učenikova postignuća u školi; 5. područje izgradnje modela odgojnoga partnerstva s roditeljima“ (Jurčić, 2012, 16). Osim toga, naglasak je stavljen i na sposobnosti i znanje učitelja te na njegove moralne vrijednosti. Sva su područja kompetentnosti učitelja međusobno povezana i ovisna jedna o drugima zato što se u procesu rada dopunjuju. Uloga učitelja nije samo poučavati učenike, već je vrlo važna i odgojna uloga koju učitelj ima svakodnevno. Odgojna je uloga učitelja vrlo bitna kako bi se učenici razvili u odgovorne i samostalne osobe. Upravo je zato važno učiteljevo upravljanje razredom i stvaranje ugodnog i poticajnog ozračja. Kada je u pitanju rana faza učenja i poučavanja, odnosno poučavanje učenika nižih razreda i

mlađe dobi, važno je da nastavni proces sadržava različite poticajne igre i kreativne zadatke koji će kod učenika probuditi želju za otkrivanjem i učenjem. Upravo je zato vrlo bitno da učitelj svoje učenike zainteresira i omogući im poticajan oblik rada u nastavi. Osim toga, učitelj treba biti autoritet u razredu, ali ga se učenici nikako ne bi trebali bojati i na nastavu dolaziti sa strahom. Cilj je da učitelj razvije određeni autoritet te da ga učenici poštuju, ali da od njega također dobivaju i potrebnu toplinu i ljubav. Smatram da je cilj svakog kvalitetnog učitelja da učenici u njemu prepoznaju prijatelja kojemu se mogu obratiti u svakom trenutku te podijeliti s njime svoja razmišljanja pa čak i tajne. Kada učenik i učitelj ostvare takav odnos, nastava može biti kvalitetno odrađena i svi će sudionici biti zadovoljni. Osim toga, učitelj je organizator nastavnog procesa pa je tako njegova uloga organizirati kvalitetnu i poticajnu nastavu i prilagoditi ju mogućnostima učenika. Ukoliko se u razredu nalazi učenik s poteškoćama, vrlo je bitno obratiti posebnu pozornost na njega i biti educiran o radu s takvim učenicima. Bez obzira na to je li u pitanju učenik s poteškoćama ili učenik bez poteškoća, uloga učitelja je posvetiti se svojim učenicima i omogućiti im što kvalitetnije poučavanje uz korištenje različitih sredstava i metoda.

3.1.1. Suvremena nastava

Uloga učitelja se, pod utjecajem globalizacije, mijenjala pa tako dolazi do određenih razlika između učitelja u suvremenoj nastavi i učitelja u prošlosti. Učitelji su, tijekom povijesti, imali važnu ulogu i istaknuti položaj u društvu, što se, nažalost nije održalo u toj mjeri do danas. Učitelj je oduvijek bio izvor znanja te je prenosio činjenice koje je bilo potrebno usvojiti, ali je isto tako i promišljao o onome što će poučavati te je određivao sadržaje poučavanja, odnosno bio je „stvaratelj novih znanja“ i nalazio se u središtu nastavnog procesa. U današnje vrijeme dolazi do promjena pa tako učitelj u 21. stoljeću nikako ne bi trebao nalikovati onome u prošlosti. U suvremenoj je nastavi cilj da učitelj bude didaktičko-metodički obrazovan i da posjeduje sposobnost organizacije suvremenog poučavanja, a u središtu se nastavnog procesa sada nalazi učenik te su aktivnosti usmjerene upravo na učenike. Rad učenika trebao bi se temeljiti na istraživanju, a kod učenika razvijati kritičko promišljanje o sadržajima koji se obrađuju. Suvremena nastava također stavlja naglasak na primjenu stečenih znanja u situacijama s kojima se učenici svakodnevno susreću. Uloga učitelja

je osmisliti sve aktivnosti prije samog ulaska u učionicu te odgovorno planirati vlastiti rad koji treba biti usmjeren na učenike. Učitelj nikako ne bi trebao učenicima prenositi gotove informacije, već je njegov zadatak da učenike dovodi do novih spoznaja na različite načine, a te su spoznaje posljedica kognitivnih sposobnosti učenika. Osim toga, ni učenici ne posjeduju iste mogućnosti i sposobnosti kakve su posjedovali u prošlosti te danas odrastaju u okolnostima koje se znatno razlikuju od onih u prošlosti. Na to je mnogo utjecala tehnologija koja ih okružuje od rođenja i koja se sve više koristi tijekom odgoja i obrazovanja. Digitalizacija je uvelike promijenila način poučavanja i organizaciju nastavnog procesa te pruža mogućnosti velike razmjene i primanja informacija (Rukljač i Jurjević Jovanović, 2021).

Uloga učitelja je da moderno doba i digitalizaciju iskoristi na kvalitetan način te da iskoristi sve prednosti koje mu ovaj napredak pruža, ali da njegove prednosti ne budu zloupotrijebljene na način da učenici budu prepušteni sami sebi te da učitelj, zbog mogućnosti primanja informacija iz različitih izvora, zanemari svoju ulogu. Uloga učitelja u suvremenoj nastavi je poticati učenike na korištenje digitalnih alata za učenje i prikupljanje informacija te ih od početka obrazovanja učiti kako pronaći kvalitetne informacije te na koji se način služiti digitalnim alatima. Suvremena se nastava temelji na istraživačkom pristupu pa je upravo zato bitno da učenici budu aktivno uključeni u proces pronalaska informacija i dolaženja do novih spoznaja. Zadaća učitelja je učenike naučiti da, ukoliko dođu do problema, uvijek postoji drugi način na koji je moguće doći do rješenja. Važno je da učitelj razmišlja o izazovima koje će staviti pred učenike te da s njima ostvaruje kvalitetnu komunikaciju. Jedan od problema suvremene nastave je to što je ona više usmjerena na obrazovanje i mentalni napredak učenika, a ne na odgojni dio i razvijanje sposobnosti učenika potrebnih za život. Upravo se u tom segmentu može naglasiti uloga učitelja da svojim učenicima osigura odgojni dio nastavnog procesa koji će biti suvremen i pratiti napredak u tehnologiji. Kako bi učitelj to mogao postići, bitno je da i on sam bude dovoljno educiran i osposobljen za rad u današnjim uvjetima. Smatram da je ovaj dio lakše zadovoljiti mlađim generacijama učitelja, dok učitelji starijih generacija i tradicionalnog oblika nastave nailaze na određene poteškoće.

Što se tiče povezanosti uloge učitelja s temom ovoga rada, zadavanjem i pisanjem domaćih zadaća, također je vrlo važan pristup učitelja te njegov odnos s učenicima. Uloga učitelja je da ovu aktivnost učenicima predstavi na način koji će biti učinkovit, a ne odbojan. Upravo je suvremena nastava dobra prilika za smanjivanje otpora koji se pruža prema ovoj aktivnosti, s obzirom na to da pruža brojne mogućnosti i alate kojima se učenici mogu koristiti pri izvršavanju domaćih zadaća, a da to ne doživljavaju kao dodatan napor s kojim se svakodnevno susreću. Uloga učitelja je da na što kreativniji način učenicima pruži izbor zadataka i mogućnosti koje će služiti u svrhu pisanja domaće zadaće i uvježbavanja gradiva.

3.2. Priprema učitelja za nastavu

Planiranje i pripremanje učitelja za nastavu ključan je i vrlo važan dio nastavnog procesa. Prema Halusek i Špoljarić (2014) pripremanje učitelja za nastavni rad može se podijeliti na četiri dijela, a to su: školovanje za nastavničko zvanje, trajno pripremanje, godišnje planiranje i pripremanje te dnevno pripremanje.

Svaki bi se učitelj trebao školovati za nastavničko zvanje kako bi usvojio osnove ove profesije. Trajno se pripremanje odnosi na proces stručnog usavršavanja, odnosno trajne izobrazbe učitelja, što bi također trebala biti obveza svakog učitelja. U sustavu Republike Hrvatske stručno se usavršavanje izvršava dobrovoljno prema osobnom nahođenju svakog učitelja, iako je to zakonska obveza, ali se ne sankcionira ukoliko se ona obavlja površno i djelomično. Trajno je pripremanje za nastavu od velike je važnosti tijekom suvremene nastave. Ukoliko učitelj želi biti u koraku s vremenom, bitno je da trajno uči i svakodnevno napreduje. Iako većina ljudi smatra kako je najbitnije dnevno pripremanje, upravo je trajno pripremanje ono koje je najbitnije u procesu poučavanja. Kada je učitelj trajno pripremljen, on posjeduje mogućnost snalaženja u nepredviđenim situacijama bez dnevne pripreme, dok u nedostatku trajne pripreme, neće biti sposoban izvršiti niti kvalitetnu dnevnu pripremu. „Zakonom su propisana tri oblika trajnog usavršavanja (pripremanja): 1. individualno trajno usavršavanje, 2. kolektivno usavršavanje u školi, 3. kolektivno usavršavanje izvan škole“ (Halusek i Špoljarić, 2014, 136). Za individualno usavršavanje možemo navesti primjer obveze čitanja određenog broja literature, aktivno sudjelovanje u radu

različitih udruga, razmjenu iskustava sa drugim suradnicima i slično. Kolektivno usavršavanje u školi podrazumijeva uključivanje i sudjelovanje na stručnim aktivima suradnika i kolega iz škole, no većina škola, nažalost nema praksu usavršavanja na ovaj način. Kolektivno usavršavanje izvan škole održava se uglavnom na županijskoj razini te ga prakticira većina učitelja, a odnosi se na prisustvovanje radu stručnih aktiva učitelja susjednih županija zbog razmjene iskustava, sudjelovanje u radu raznih stručnih skupova organiziranih u okviru županijskih ili državnih natjecanja, aktivno sudjelovanje u radu hrvatskih simpozija ili kongresa o nastavi i slično (Halusek i Špoljarić, 2014).

Dnevno planiranje nastave odnosi se na planiranje radnog dana u školi, ali se kod ove vrste planiranja vrlo često provjerava samo ispunjenost obrasca za razliku od načina i kvalitete izvođenja same nastave. Dnevno se planiranje može podijeliti na formalno i stvarno planiranje, gdje formalno planiranje podrazumijeva upravo spomenuto popunjavanje određenog obrasca, odnosno pisanje pisane pripreme zbog potrebne dokumentacije. Stvarno se pripremanje učitelja odnosi na odabir nastavne jedinice koja će se obrađivati, osmišljanje tijeka sata, predviđanje trajanja određenog dijela sata, predviđanje mogućih pitanja i odgovora učenika, bilježenje određenih zanimljivosti i pokusa koje je moguće izvesti povezano s planiranom temom, pripremanje potrebnog pribora, odnosno sredstava i pomagala za nastavu, dogovor s učenicima o donošenju potrebnog pribora, pripremanje radnog mjesta gdje se izvodi nastava, probno izvođenje pokusa ukoliko se on izvodi na nastavnom satu te na razmišljanje i planiranje zadataka povezanih s domaćom zadaćom. Kvalitetna priprema učitelja za nastavu, može rezultirati i boljim odnosom učenika prema aktivnosti domaće zadaće. Kada učitelj organizira dobro osmišljen i kvalitetan nastavni sat koji će učenike potaknuti na rješavanje dodatnih zadataka, pogotovo ako su i ti zadatci poticajni i zanimljivi, učenici će rado rješavati domaću zadaću i ova im aktivnost neće predstavljati napor.

Godišnje planiranje i pripremanje podrazumijeva izradu godišnjeg plana i programa nastave u kojemu se utvrđuje mjesto, vrijeme i način izvođenja određene aktivnosti tijekom nastavne godine. Upravo ovaj dokument sadrži organizaciju svih

nastavnih jedinica, podatke o uvjetima i organizaciji rada, godišnji broj sati po razredima i oblicima odgojno-obrazovnog rada, plan stručnog osposobljavanja zaposlenika škole te podatke o drugim planiranim aktivnostima odgojno-obrazovnog rada poput izleta, terenske nastave i slično. Svi navedeni oblici pripremanja za nastavu ovisni su jedni o drugima i trebali bi biti međusobno povezani.

Promišljajući o ovoj temi, razlikujemo posredan i neposredan odgojno-obrazovni rad učitelja. Posredan se rad prema *Pravilniku o tjednim obvezama učitelja i stručnih suradnika u osnovnoj školi* odnosi na pripremanje učitelja za redovitu nastavu, dok se neposredan odgojno-obrazovni rad odnosi na izbornu nastavu, dopunsku nastavu, dodatan rad, izvannastavne aktivnosti i razredništvo.⁵ Učitelji, prema tome, imaju mnogo više svakodnevnih zadataka od onoga što je predstavljeno u društvu. Kako bi se učitelj kvalitetno pripremio za sljedeći nastavni dan te svojim učenicima omogućio kvalitetno poučavanje, važno je da prepozna učenike kojima je potrebna pomoć i dodatno uvježbavanje te da s njima održi dopunsku nastavu. Na taj će način moći procijeniti u kojem je smjeru potrebno ići s učenicima kojima je potrebno dodatno uvježbavanje te kako organizirati i pripremiti se za nastavu koja slijedi. Isto tako, bitno je prepoznati i učenike s izraženijim sposobnostima i željom za dodatnim zadacima, odnosno darovite učenike s kojima će učitelj dodatno raditi, to jest održavati dodatnu nastavu. To je prilika da takvi učenici zadovolje svoju želju za dodatnim učenjem i sudjelovanjem u nastavnom procesu, što je vrlo teško ostvariti tijekom redovite nastave, a učitelju je, također od velikog značaja za njegovo daljnje pripremanje. Osim spomenutih oblika i načina pripremanja učitelja za nastavu, u pripreme spadaju i razgovori s roditeljima te suradnja sa stručnim suradnicima škole. Učitelji su dužni ispraviti i analizirati pisane radove učenika kako bi na sljedećem satu to isto mogli analizirati zajedno sa svojim učenicima, što također ulazi u pripremanje učitelja za nastavu.

Svakodnevno se susrećemo s komentarima poput „učitelji ne rade ništa i imaju previše slobodnog vremena“, ali osobe koje ovu temu komentiraju na taj način vrlo

⁵ Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2014). *Pravilnik o tjednim obvezama učitelja i stručnih suradnika u osnovnoj školi*. Pravilnik, NN 34/2014-613. Dostupno na https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_03_34_613.html

često nisu upoznate s poslovima koje učitelji izvršavaju osim svakodnevnog poučavanja učenika. U prošlosti je učitelj bio vrlo utjecajna osoba koju su svi promatrali s poštovanjem, a danas se slika o ovoj profesiji značajno mijenja i učitelje se vrlo često karakterizira kao „neradnike“. Bez obzira na to, bitno je shvatiti da je priprema učitelja za nastavu vrlo važan dio procesa učenja i poučavanja te da se sastoji od mnogo više zadataka od onih koji su predstavljeni. Svaki učitelj koji želi održavati kvalitetnu i suvremenu nastavu trebao bi svakodnevno ulagati određeno vrijeme u pripremanje te uvijek biti spreman na nepredviđene situacije jer upravo u takvim situacijama spomenuta kvaliteta dolazi do izražaja. Učitelj koji je dobro pripremljen za nastavu, također i kod učenika izaziva veću želju za učenjem i izvršavanjem potrebnih aktivnosti, od kojih je jedna i pisanje domaće zadaće. Dobro pripremljen učitelj će svojim učenicima zadavati kreativne zadatke za domaću zadaću i potruditi se tu aktivnost predstaviti pozitivnom i korisnom, dok će učitelj koji nije pripremljen za nastavu učenicima samo izreći koji je zadatak za domaću zadaću i neće uzimati u obzir njihovo negodovanje. Smatram da se kvalitetnom pripremom učitelja može utjecati i na obrazovna postignuća učenika jer kvalitetan učitelj sve učenike potiče na maksimalan trud i želju za radom.

4. DOMAĆA ZADAĆA

Običaj je da učitelji na kraju svakog nastavnog sata svojim učenicima zadaju određene zadatke i aktivnosti koje će izvršiti kod kuće. Učenicima ovaj način učenja i uvježbavanja često nije drag pa ponekad negoduju i pružaju otpor istome. Vrlo često niti učenici niti njihovi roditelji nisu dovoljno upućeni u dobrobiti domaće zadaće pa je uglavnom doživljavaju kao nešto što se „mora odraditi“.

Polemike o ovoj vrsti aktivnosti sežu u prošlost, kada se početkom dvadesetog stoljeća vjerovalo da je domaća zadaća važno sredstvo za discipliniranje dječjih umova, a za um se smatralo da je mišić kojemu je potrebna mentalna vježba. Pamćenjem su djeca stjecala znanje te se učenje i pamćenje materijala poput tablice množenja, imena te datuma smatralo vrlo dobrom mentalnom vježbom. Domaća je zadaća, prema tome, bila jedna od ključnih strategija koje su se koristile u procesu školovanja upravo zato što učenici kod kuće mogu uvježbavati i „trenirati“ svoje pamćenje. 1940-ih dolazi do reakcije na domaću zadaću te je u pitanje dovedeno korištenje iste za poboljšanje vještina pamćenja. Naglasak je stavljen na razvijanje učeničke inicijative i interesa za učenje. Domaća je zadaća često smatrana kao dodatna obveza koja učenicima oduzima njihovo slobodno vrijeme. Zadavanje manjeg broja domaćih zadaća započelo je 1950-ih godina nakon što su Rusi lansirali satelit Sputnik te su se Amerikanci počeli brinuti da nedostatak strogosti u obrazovnom sustavu ostavlja djecu nespremnom suočiti se sa složenom tehnološkom budućnošću i natjecati se s ideološkim protivnicima. Domaća je zadaća bila sredstvo za ubrzavanje ritma usvajanja znanja te se sredinom 1960-ih domaća zadaća počela promatrati kao simptom prevelikog pritiska na učenike. Dolazi do promatranja suvremenih teorija učenja koje su dovodile u pitanje vrijednost većine pristupa domaćim zadaćama te se ponovno govori o posljedicama štetnim za mentalno zdravlje učenika, ukoliko dobivaju previše domaće zadaće. Situacija se mijenja osamdesetih godina 20. stoljeća kada domaće zadaće ponovno postaju „popularne“ te se takav trend i poticaj nastavlja i u 1990-ima, a potiču ga upravo učitelji i roditelji jer smatraju da bi to moglo pomoći u ispunjavanju sve rigoroznijih akademskih standarda koje zahtijeva država. Kako je vrijeme odmicalo, došlo je do reakcije roditelja opsjednutih svojom djecom koji su

medije punili izjavama o tome kako je domaća zadaća preveliki stres za učenike te kako nemaju dovoljno slobodnog vremena. Kroz medije su se često protezale teme koje su vodile do suprotstavljanja roditelja, koji su smatrali kako su njihova djeca preopterećena domaćim zadaćama, protiv nastavnika koji su bili prisiljeni poboljšati rezultate učeničkih postignuća. Na kraju je većina roditelja ipak ostala zadovoljna ovim načinom poučavanja i zadavanjem domaćih zadaća (Cooper, 2007).

Što se tiče same definicije domaće zadaće, ona se može definirati kao zadatak koji učenicima zadaju učitelji, a namijenjena je izvođenju nakon nastave. Riječ namijenjena koristi se zato što učenici domaću zadaću mogu obavljati i u učionici, u knjižnici ili čak tijekom određenog oblika nastave. Domaće zadaće možemo klasificirati prema količini, namjeni, području vještina, izboru učenika, roku završetka, stupnju individualizacije te s obzirom na društveni kontekst. Količinu domaće zadaće možemo izraziti kao ukupnu količinu vremena provedenog na rješavanje zadataka po danu ili tjednu, ali kada govorimo o količini domaće zadaće ipak govorimo u smislu učestalosti i trajanja. Učestalost se odnosi na to koliko često se zadaje domaća zadaća, dok se trajanje odnosi na vrijeme potrebno za završetak određenog zadatka. Isto tako, razina težine domaćih zadaća može varirati te se neki zadatci mogu odnositi na materijale za koje učitelj smatra da će učenik lako savladati, dok bi drugi zadatci trebali biti izazovniji (Cooper, 2007).

Možemo istaknuti još definicija prema različitim autorima pa je tako prema Matijević i Radovanović (2011) domaća zadaća definirana kao zadatak zadan za samostalan rad kod kuće, a Yavich i Davidovitch (2020) u svome članku domaću zadaću definiraju kao zadatak koji učitelji zadaju učenicima u školi, a učenici su ga dužni dovršiti u izvanškolskim satima te ga smatraju uobičajenom strategijom učenja.

4.1. Utjecaj domaće zadaće na obrazovna postignuća učenika

Učitelji i učenici očekuju da će se učenje novih obrazovnih sadržaja nastaviti kroz učenikov samostalan rad kod kuće, odnosno domaću zadaću te mnogi učenici zaista i uče kada individualno rješavaju zadane zadatke (Gage i Berliner, 1998). Postavlja se pitanje „poboljšava li rješavanje domaće zadaće obrazovna postignuća učenika?“

Govoreći o uspjehu, ne možemo navesti samo jednu strategiju i metodu kojom će se uspjeh učenika poboljšati, već je uspjeh uvjetovan nizom čimbenika. U današnjem sustavu obrazovanja školski uspjeh, odnosno završne ocjene na kraju godine čine glavni pokazatelj uspješnosti učenika, iako bi to trebalo biti usvojeno znanje učenika, odnosno usvojenost odgojno-obrazovnih ishoda učenja. Završne ocjene promatraju se kao mjerilo uspjeha zato što o njima ovisi daljnji tijek školovanja te naposljetku i životni uspjeh učenika, no je li to uistinu tako? Nažalost, u našem je obrazovnom sustavu upravo školski uspjeh promatran na ovaj način od neizmjerne važnosti, iako bi smisao odgoja i obrazovanja trebalo biti odrastanje i sazrijevanje u mlade i kvalitetne osobe.⁶

Postoji niz pozitivnih te isto tako i niz negativnih učinaka pisanja domaće zadaće. Prema Cooperu (2005) pozitivne učinke domaće zadaće možemo grupirati u četiri kategorije, a to su: a) neposredni akademski učinci, b) dugoročni akademski učinci, c) neakademski učinci i d) učinci uključenosti roditelja. Najčešći razlozi za zadavanje domaće zadaće su upravo neposredni učinci na postignuća učenika te na njihovo učenje pa tako zagovornici domaće zadaće navode kako ona povećava vrijeme koje učenici provode na svojim školskim zadacima i time učenicima omogućuje da se bave učenjem kod kuće za vrijeme svog slobodnog vremena. Osim toga, u neposredne učinke domaće zadaće možemo svrstati i povećano razumijevanje gradiva, bolje zadržavanje činjeničnog znanja, obogaćivanje temeljnog kurikulumu te razvijanje kritičkog mišljenja, obradu informacija i formiranje različitih koncepata. Naravno da neće svaka domaća zadaća obuhvatiti sve spomenute prednosti, ali se zato ona može prilagoditi promicanju jednog ili više spomenutih ishoda. Dugoročni akademski učinci odnose se na bolje navike i vještine učenja što ujedno rezultira i poboljšanim odnosom prema školi te se na taj način potiče učenje u slobodno vrijeme, a učenici to više ne doživljavaju odbojnom aktivnošću.

S druge strane, neakademski učinci obuhvaćaju veću samodisciplinu te bolju i kvalitetniju organizaciju vremena, više radoznalosti te samostalnost, odnosno

⁶ Olujić, I. i Maras, N. (2021). *Razlike u školskom uspjehu učenika osnovne škole s obzirom na pohađanje programa produženog boravka*. Nova prisutnost, XIX (2), 345-356.
Dostupno na <https://hrcak.srce.hr/260521>

samostalno rješavanje problema. Osim toga, domaća zadaća služi kao sredstvo pomoću kojega dolazi do razvijanja pozitivnih osobnih atributa koji sežu izvan akademske, odnosno školske domene. Ova vrsta aktivnosti od učenika općenito zahtijeva izvršavanje zadataka uz smanjenu količinu nadzora te pod manje ozbiljnim vremenskim ograničenjima nego u školi pa tako dolazi i do veće samodiscipline te neovisnijeg rješavanja problema i zato ove vještine i mogućnosti imaju pozitivan utjecaj na neakademska područja života, kao i na akademska. Na posljetku, domaća zadaća vrlo često ima i pozitivne učinke na život kod kuće na način da učitelji mogu domaću zadaću koristiti kako bi povećali uključenost roditelja i njihovo razumijevanje samog procesa školovanja što vrlo često može imati i pozitivne učinke na same učenike, odnosno njihovu djecu. Na taj način roditelji mogu pokazati interes za napredak svoje djece te dolazi do stvaranja kvalitetnije povezanosti između kuće i škole.

Kao i kod većine situacija u životu, uvijek postoji ona pozitivna, ali i negativna strana pa je tako i kod činjenica vezanih uz domaću zadaću. Negativni su učinci domaće zadaće suprotni onim pozitivnima pa na primjer, bez obzira na to što neki tvrde da domaća zadaća pomaže u poboljšanju stavova učenika prema školi, drugi tvrde kako se na stavove može utjecati i negativno. Kao glavni argument i temeljni uzrok tome navodi se *efekt zasićenja* pa tako domaća zadaća može dovesti do općeg fizičkog, ali i emocionalnog umora koji se povezuje sa uskraćivanjem pristupa slobodnom vremenu kod učenika te aktivnostima koje se odvijaju u zajednici. Uključenost roditelja, koja je navedena i kao pozitivan učinak, sada se navodi kao negativan učinak zato što upravo ta uključenost može imati negativne posljedice na proces školovanja učenika te može ometati njegovo učenje. Roditelji često vrše pritisak na svoju djecu da što brže napišu domaću zadaću ili su prestrogi u pitanju iste, ali isto tako mogu dovesti i do konfuzije kod učenika ukoliko nisu dovoljno upoznati s materijalom koji se šalje kući pa se često njihov pristup učenju razlikuje od onoga u školi. Još jedna od opasnosti koja se pojavljuje kada dolazi do prevelike uključenosti roditelja je varanje. Iako roditelji često misle kako učitelji neće primijetiti da su osmislili sastavak umjesto svog djeteta ili izračunali zadatke koji su zadani za domaću zadaću iz matematike, znanstveni i društveni projekti pokazuju kako zadatci učenika ponekad pokazuju zavidnu razinu

detalja i preciznosti koja je daleko iznad njihovih mogućnosti pa isto tako i sami učitelji vrlo dobro primijete kada od učenika dobiju rad koji se u velikoj mjeri razlikuje od onoga koji izvršava u školi. Ukoliko su roditelji u prevelikoj mjeri uključeni u izvršavanje domaćih zadaća svog djeteta, dolazi i do miješanja nastavnih tehnika zato što roditelji često pokušavaju zamijeniti ili imitirati učitelja pa poučavaju svoju djecu, umjesto da im samo pruže potrebnu pomoć i slobodu koja im je potrebna kako bi postali samostalni. Na samom kraju, protivnici domaće zadaće navode kako učenje kod kuće može povećati razlike između učenika s boljim obrazovnim postignućima i onih „slabijih“ učenika, osobito ako je razlika u postignuću povezana s ekonomskim razlikama. Navode kako će učenici iz dobrostojećih obitelji dobivati veću podršku roditelja te prikladniju pomoć za učenje kod kuće, a imat će i bolje resurse koji će im pomoći da uspješno izvrše zadatke od onih slabijeg ekonomskog statusa. Smatram da ima istine u ovome, ali definitivno mislim da to ne bi trebalo biti pravilo. Ekonomske razlike nisu glavni čimbenik koji odlučuje o uspješnosti učenika pa tako i učenici iz obitelji slabijeg ekonomskog statusa mogu dobivati veliku podršku svoje obitelji te prikladnu pomoć za učenje, ponekad čak i topliju i posvećeniju od onih boljeg ekonomskog statusa.

Cooper (2005) u svojoj knjizi govori o tome utječe li izvršavanje domaće zadaće na uspjeh i postignuća učenika te rezultati koji su dobiveni pokazuju da ne postoji jasna veza ove aktivnosti sa poboljšanim obrazovnim postignućima učenika. Učenici koji su redovito izvršavali ovu aktivnost i pisali domaću zadaću, nisu postizali veći uspjeh od učenika koji nisu pisali domaće zadaće. Situacija je takva zato što na uspjeh utječe mnogo različitih čimbenika, ali domaća zadaća nije jedan od njih. Bez obzira na tu činjenicu, za ovu aktivnost nikako ne bismo trebali misliti da je ona beskorisna. Iako možda nije direktno povezana s obrazovnim postignućima učenika, smatram da domaća zadaća pruža više pozitivnog utjecaja na učenike, nego negativnog. Bitno je samo poznavati mogućnosti i potrebe vlastitoga razreda te u skladu s time pripremati zadatke vezane uz ovu aktivnost.

4.2. Svrhovitost pisanja domaćih zadaća

Postavlja se važno pitanje: postoji li i koja je svrha zadavanja, odnosno pisanja domaćih zadaća? Mišljenja o ovoj vrsti aktivnosti još su od davne prošlosti podijeljena te postoje zagovornici zadavanja domaćih zadaća i zagovornici nastave bez domaće zadaće. Upravo je na ovu temu provedeno istraživanje koje je putem preglednog članka prikazao Stjepan Sokol.

Ovim se istraživanjem nastojalo ispitati i saznati koje argumente zastupaju zagovornici ove aktivnosti, odnosno koje zastupaju protivnici domaćih zadaća te što se predlaže kao rješenje ovoga problema. U istraživanju se propitalo: „iz kojih predmeta se zadaju domaće zadaće i koliko često; zbog čega se zadaju domaće zadaće; koliko je vremena potrebno za rješavanje domaćih zadaća u predmetima hrvatski jezik, matematika i strani jezik; kakve su težine zadatci za rješavanje u domaćim zadaćama; kolika je samostalnost učenika u rješavanju zadataka domaće zadaće; pomažu li domaće zadaće u utvrđivanju nastavnih sadržaja; što anketirani predlažu u vezi domaćih zadaća?“ (Sokol, 2005, 107). Istraživanje je provedeno na uzorku od 217 ispitanika koje čine: 96 učenika od drugoga do sedmog razreda osnovne škole, 96 njihovih roditelja te 24 učitelja (ispitano je 9 učitelja razredne nastave i 15 učitelja predmetne nastave). Iz svakog se razreda birao jednak broj učenika po uspješnosti u nastavi, a samo istraživanje je provedeno u Osnovnoj školi *Vijenac* u Osijeku u vremenu od 27. do 29. rujna 2004. godine. Metoda prikupljanja podataka bila je anonimni anketni upitnik koji se sastojao od devet pitanja zatvorenoga tipa i jednog pitanja kombiniranoga tipa. Svim su sudionicima postavljena ista pitanja, osim jednoga koje se odnosilo isključivo na učitelje, a to je pitanje: „Zadajete li domaće zadaće?“ Rezultati pokazuju da svi učitelji razredne nastave zadaju domaće zadaće. U istraživanju su također dobiveni podatci o tome da svi učitelji razredne nastave zadaju domaću zadaću iz tri predmeta, a to su Hrvatski jezik, Matematika i strani jezik. Što se tiče učestalosti zadavanja domaćih zadaća, podatci pokazuju kako mali dio učitelja razredne nastave zadaje redovito domaće zadaće, a veći dio zadaje domaće zadaće povremeno, dok se odgovori učenika i roditelja gotovo podudaraju te oni smatraju da

većina učenika dobiva domaće zadaće redovito, a malo ih manje smatra kako zadaću dobiva povremeno. Razlog tome je, prema učiteljima, važnost samostalnoga rada izvan razreda te stjecanje radnih navika učenika, a prema učenicima i roditeljima su to potrebe utvrđivanja obrazovnih sadržaja. Dio učenika i roditelja govori kako učenici samo izvršavaju obvezu pisanja domaće zadaće, odnosno pišu ih samo zato što moraju. Govoreći o vremenskom periodu izvršavanja i pisanja domaće zadaće, naglasak je ponovno stavljen na tri predmeta (Hrvatski jezik, Matematika i strani jezik) te učitelji smatraju kako je dovoljno u prosjeku 20 minuta pisanja domaće zadaće za svaki navedeni predmet. Mišljenja učenika i roditelja razlikuju se u manjoj mjeri te smatraju kako je vremenski period od 20 minuta dovoljan za pisanje zadaće iz Hrvatskoga jezika, uglavnom i Matematike, ali je za strani jezik potrebno više vremena.

„Težina“ domaće zadaće usko je povezana s prethodnim pitanjem zbog vremena potrebnog za rješavanje domaće zadaće i kompleksnosti zadataka. U razrednoj nastavi velik dio učenika i roditelja te manji dio učitelja govori kako su zbog težine zadataka, domaće zadaće ponekad i problem. U istraživanju se, također nastojalo saznati pišu li učenici domaću zadaću samostalno ili uz nečiju pomoć, a dobiveni podatci pokazuju da manje od polovine anketiranih učenika samostalno piše domaću zadaću te ih više od polovine piše uz povremenu pomoć, s čime se slažu i roditelji. Učitelji smatraju kako više od polovine učenika domaću zadaću piše samostalno, a manje od polovine učenika iziskuje povremenu pomoć. Kao odgovor na pitanje tko im pomaže u pisanju domaće zadaće, dio učenika govori da to ne čini nitko dok najviše odgovora učenika pokazuje da to uglavnom čini majka, manje odgovora pokazuje kako otac pomaže u pisanju domaće zadaće, a u najmanjem broju to čine sestra ili brat. „Pomaže li domaća zadaća učeniku u utvrđivanju nastavnih sadržaja?“, glasilo je predzadnje pitanje gdje se većina učenika i roditelja u razrednoj i predmetnoj nastavi izjasnila potvrdno, a složili su se i učitelji. Prijedlozi povezani s aktivnošću domaće zadaće bili su da zadatci koji se zadaju ne budu jednake težine za sve učenike te da pisanje zadaće bude učenikov izbor, da se svi zadatci rješavaju na nastavnom satu ili da jednostavno nema domaće zadaće, a vezano uz dodatne prijedloge roditelji su naveli da bi domaće zadaće trebali dobivati učenici koji žele znati više te da bi domaćih zadaća trebalo biti manje u tjednu i da bi one trebale biti manje zahtjevne. Osim toga, naveli su da bi domaću zadaću koja je pogrešno napisana učenici trebali ispraviti uz pomoć učitelja dok

učenici, s druge strane, govore kako bi domaću zadaću pisali jednom tjedno, a ne svaki dan, želja im je da aktivnost pisanja domaće zadaće nemaju vikendom te da se zadatci pojasne na nastavnom satu.

Rezultati ovoga istraživanja mogu poslužiti za reorganizaciju nastave, odnosno za omogućavanje što efikasnijeg i sadržajnijeg provođenja nastavnog procesa. Niti jedna skupina anketiranog uzorka ne odbacuje potrebe i dobrobiti domaće zadaće, ali naglašavaju kvalitetu iste te prilagođenost sposobnostima učenika. Autor ovoga istraživanja navodi kako bi se odgovori ispitanika mogli svrstati u dvije skupine od kojih bi jednu činili oni koji negiraju potrebu za domaćom zadaćom, ili barem onoga oblika iste koji je uobičajen, te oni koji domaću zadaću doživljavaju nužnom. Prva skupina navodi različite razloge za tvrdnju da domaća zadaća nema svrhu, a to su: prepisivanje, opterećivanje učenika i roditelja, manjak slobodnog vremena i slično. Druga skupina pak uočava svrhovitost pisanja domaće zadaće u produblivanju i utvrđivanju obrađenog nastavnog sadržaja, razvijanju sposobnosti, samostalnosti, suradnje, stjecanju radnih navika te osposobljavanju za korištenje drugih izvora znanja. Ovim se istraživanjem nastojalo učiniti pomak prema napredovanju nastavnoga procesa i prilagođavanju određenih sadržaja potrebama i mišljenju učenika te osobno smatram da je korisno s vremena na vrijeme prikupiti određene informacije kako bi sama nastava mogla biti kvalitetnija i još više usmjerena na potrebe i mogućnosti učenika.⁷

Cooper (2005) navodi da se svrha domaćih zadaća može podijeliti na nastavne i nenastavne ciljeve te se za domaću zadaću najčešće identificiraju četiri nastavna cilja. Najčešće se kao svrha domaće zadaće navodi vježbanje, odnosno uvježbavanje materijala, a cilj zadatka za vježbu je ojačati učenje materijala koji je ranije prezentiran u nastavi te pomoći učeniku u svladavanju određenih vještina. Sljedeći su pripremni zadatci koji uvode materijal koji će se prezentirati u budućim lekcijama, a cilj je pomoći učenicima da dobiju maksimalnu korist kada se uči novi materijal u nastavi, pružajući pozadinske informacije ili iskustva. Važno je navesti razliku između

⁷ Sokol, S. (2005). *Svrha domaćih zadaća u osnovnoj školi*. Život i škola, LI (13), 106-117. Dostupno na <https://hrcak.srce.hr/file/39867>

vježbe i domaće zadaće za pripremu jer vrlo često razlika nije u sadržaju zadataka, već u vremenskom odnosu prema sadržaju koji se obrađuje na satu. Priprema je isti materijal predstavljen prije rasprave u razredu, dok je nakon rasprave u razredu to praksa ili pregled. Neki domaći zadatci mogu imati i pripremne ciljeve uvođenjem novog materijala te vježbu uz uvježbavanje starog materijala. Treći nastavni cilj domaće zadaće naziva se „proširivanje“, odnosno „produžetak“. Produžna domaća zadaća odnosi se na prijenos prethodno naučenih vještina u nove situacije, što vrlo često zahtijeva primjenu apstraktnih načela na okolnosti koje nisu obuhvaćene u razredu. I konačno, svrha domaće zadaće može biti integracija vještina, odnosno integrativna domaća zadaća. Takva zadaća od učenika zahtijeva da primijeni mnoge odvojeno naučene vještine i koncepte kako bi proizveo jedan proizvod, na primjer znanstveni projekt ili izvješće o knjigama. Osim jačanja i poboljšanja nastave u učionici, možemo navesti i druge svrhe domaće zadaće, a to je, na primjer, olakšavanje komunikacije između roditelja i djeteta, ispunjavanje naredbi školskih administratora te čak i kažnjavanje učenika, što smatram da nikako ne bi trebala biti svrha zadavanja domaće zadaće, s obzirom na to da i bez kažnjavanja to učenicima nije omiljena aktivnost. Domaće zadaće rijetko odražavaju samo jednu svrhu pa tako većina zadataka ima elemente nekoliko različitih namjena. Dio njih odnosi se na nastavu, a drugi dio na svrhu i uključenost učitelja, školske uprave ili čak školskog okruga. Domaća zadaća, osim razlika u svrsi, može zahtijevati korištenje različitih područja vještina pa se tako od učenika može tražiti da pročitaju, da podnesu pisane zahtjeve ili da izvedu vježbe kako bi poboljšali pamćenje gradiva. Aktivnosti uvježbavanja uključuju mehaničke, ponavljajuće vježbe kao što su, na primjer, vježbanje pravopisa ili tablice množenja, pamćenje definicija riječi ili uvježbavanje javnog govora. Stupanj individualizacije odnosi se na to hoće li nastavnik zadavati zadatke prilagođene grupi učenika ili razredu u cjelini, dok se stupanj izbora koji se daje učeniku odnosi na to je li domaća zadaća dobrovoljna ili obvezna. Kada govorimo o obveznoj domaćoj zadaći, učenicima su omogućena različita prava u pogledu toga koliko zadataka, odnosno koji dio zadataka izvršiti te je upravo sa stupnjem izbora povezana i činjenica da se rokovi za izvršavanje domaćih zadaća isto tako mogu razlikovati. Razlikujemo kraće i duže oblike domaće zadaće gdje su kraći oni zadatci za koje je predviđeno da se izvrše za sljedeći dan nastave, dok je za duže predviđeno tjedan i nekoliko tjedana do završetka.

Osim toga, domaća zadaća može varirati ovisno o društvenom kontekstu u kojem se provodi pa tako razlikujemo domaću zadaću koju izvršavaju učenici samostalno i potpomognutu domaću zadaću koja zahtijeva uključivanje druge osobe (najčešće roditelja, brata ili sestre), ali isto tako i domaću zadaću koja uključuje grupe učenika koji rade zajedno na jednom zadatku (Cooper, 2005).

4.3. Uključenost roditelja u odgojno-obrazovni proces

U prethodnom se poglavlju saznaje kako su, u provedenom istraživanju, razmišljanja roditelja oko svrhovitosti pisanja domaćih zadaća podijeljena, no ipak je više onih koji shvaćaju dobrobit zadavanja domaće zadaće te mogućnosti koje ova aktivnost pruža učenicima. S obzirom na to da su obitelj i škola ključni čimbenici u obrazovanju učenika, važno je među njima razviti kvalitetnu komunikaciju i suradnju. Oba čimbenika posjeduju određena znanja i mogućnosti koja će pomoći u suradnji pa tako, na primjer, roditelji najbolje poznaju svoju djecu te znaju koje su im jače i slabije strane te kako ih motivirati, dok učitelji posjeduju stručna i pedagoška znanja te mogu roditelje uputiti u strategije promocije znanja vlastitog djeteta.⁸ Važno je da su oba čimbenika svjesna važnosti komunikacije i suradnje te da u središtu procesa učenja i poučavanja ostaje učenik. Uključenost roditelja u odgojno-obrazovni proces svoga djeteta uključuje različite aktivnosti, prisustvovanje na roditeljskim sastancima, dolazak na individualne razgovore, pratnje na izletima, gostovanje u školi i slično. S druge strane, uključenost podrazumijeva i aktivnosti učenika koje se odrađuju kod kuće. Prema Maleš (1993) važno je spomenuti da se od roditelja i učitelja, odnosno odgojno-obrazovnih djelatnika očekuje partnerstvo i savezništvo u zajedničkom odgojnom i obrazovnom djelovanju, s obzirom na to koju ulogu imaju u životu djeteta, odnosno učenika. Prema Di Pietro (2009) moguće je da će u jednom razredu doći do podijeljenih mišljenja oko ove teme jer neki roditelji smatraju kako je količina domaćih zadaća i rad kod kuće pretjeran, dok drugi žele još više domaće zadaće kako bi učenici imali bolju pripremu za daljnje školovanje. Važno je da roditelji shvate da se vrijednost učitelja te kvaliteta obrazovanja ne mogu procjenjivati na temelju količine zadataka i domaće zadaće. Cilj zadavanja domaćih zadaća je vježba i učenje kojemu je cilj

⁸ Sušanji Gregorović, K. (2018). *Dobrobiti roditeljske uključenosti u obrazovanje djeteta*. Napredak, 159 (1 - 2), 101-113. Dostupno na <https://hrcak.srce.hr/202777>

učvrstiti gradivo koje se objašnjavalo u razredu, a domaća zadaća nikako ne bi trebala zamijeniti predavanje i poučavanje na nastavi. Obitelj je jedan od ključnih čimbenika koji djeluju na razvoj ličnosti i osobina djeteta te se upravo iz odnosa s roditeljima stječe određena sigurnost, povjerenje te osjećaj pripadnosti. Živimo u modernom vremenu u kojem roditelji, uz brigu o svome djetetu, brinu i o mnogo drugih stvari i situacija u danu s kojima se potrebno izboriti, no važno je da njihova uključenost u odgojno-obrazovni proces vlastitog djeteta ne bude niti nedovoljna, niti pretjerana. Roditeljima nije lako čuti s kojim se sve problemima suočava današnji odgojno-obrazovni sistem, odnosno školstvo te zbog toga donose razne zaključke i vrlo često dolazi do neutemeljenih frustracija što i kod samih učenika izaziva nesigurnost i nepovjerenje. Za dobrobit svakog učenika važno je da škole dobivaju podršku obitelji, odnosno podršku povezanu s domaćom zadaćom, školskim programima i slično, što čini dobro svim spomenutim faktorima odgojno-obrazovnog procesa. Uključenost roditelja također ovisi i o dobi učenika pa će tako kod mlađih učenika biti potreban svakodnevni angažman, a kod onih starijih će to ipak biti povremeno. Prema Canter i Hausner (2002) samostalan je rad vještina koju je potrebnu učiti i uvježbavati te iziskuje određeno vrijeme i strpljivost. Upravo je zato kod učenika važno od početka razvijati radne navike i samostalnost što će se kasnije pokazati kao vrlo dobra metoda kako roditelji i učitelji ne bi imali potrebu vraćati se na sam početak i osnove koje je potrebno razviti kod učenika. Autori također navode kako su motivacija i podrška roditelja najvažniji čimbenici koji određuju uspjeh djeteta u školi. „Djeca mogu trpjeti nestručne nastavnike, a da ne izgube želju za učenjem. Mogu preživjeti nedostatak novca u školskom proračunu, loše udžbenike i zastarjelu opremu, a da ne dignu ruke od škole. Ali, bez roditeljske podrške, bez poticaja, motivacije i discipline kod kuće, djeca će gotovo sigurno zauzeti negativan stav prema učenju i školi. Svi uspješni učenici imaju roditelje koji svojim stavom pokazuju da im je stalo do njihova rada u školi“ (Canter i Hausner, 2002, 7). Dakle, važno je da roditelji svome djetetu omoguće prikladno mjesto za učenje i pisanje domaće zadaće, odnosno mjesto koje je mirno i gdje ga ništa neće ometati. Bitno je da to mjesto bude dobro osvijetljeno te da učenik u neposrednoj blizini ima sav potreban pribor. Ovakav način rada povećat će učinkovitost i koncentraciju učenika što će dovesti do nesvjesnog napretka i olakšanja. Kod učenika mlađe školske dobi bilo bi dobro da to mjesto bude u blizini roditelja

kako bi učenik dobio potrebnu pomoć ukoliko dođe do toga. Osim toga, važno je da učenik domaću zadaću piše na vrijeme, s obzirom na to da učenici imaju naviku odgađati ovu aktivnost što je duže moguće, važno je odrediti vrijeme u danu koje će biti „rezervirano“ za pisanje domaće zadaće i nalaziti će se u njegovu rasporedu uz ostale aktivnosti. Kod učenika mlađe školske dobi poželjno je da u vrijeme pisanja domaće zadaće kod kuće bude barem jedan od roditelja kako bi mogli dobiti adekvatnu pomoć, ukoliko će ista biti potrebna. Kako je važno učeniku omogućiti adekvatnu pomoć, isto je tako važno i da roditelji kod učenika razvijaju samostalnost te da oni samostalno pišu domaću zadaću. Na taj način učenik uči rasporediti vlastito vrijeme, slijediti zadane upute i razne vještine koje su potrebne u odgojno-obrazovnom procesu. Iako se ponekad čini kako je učeniku zaista potrebna pomoć, vrlo često oni to koriste kako bi izbjegli ulaganje određenog napora i razmišljanja te dobili konkretne odgovore od svojih roditelja. Važno je da roditelji uspiju raspoznati ima li njihovo dijete uistinu određeni problem u pisanju domaće zadaće ili pak ono pokušava iskoristiti njihovu pomoć. Radeći zadatke umjesto svog djeteta, roditelji kod njega razvijaju nesposobnost i poruku da nije potrebno samostalno razmišljati i dolaziti do rješenja problema. Naravno, ponekad je djetetu zaista potrebna pomoć, ali je također vrlo važno odrediti način na koji će tu pomoć i dobiti. Roditelj bi s učenikom mlađe školske dobi trebao provjeriti što ima za domaću zadaću te po potrebi zajedno pročitati upute kako bi se uvjerio da je shvatio zadatak i ostati u blizini ukoliko dođe do određenih pitanja, ali glavninu posla bi učenik trebao odrađivati sam. Isto tako, kada dođe do problema, važno je zajedno s njim, uz određena potpitanja doći do rješenja, a ne „servirati rješenje na pladnju“ kako učenik uopće sam ne bi trebao razmišljati. Važno je učeniku pružiti ohrabivanje te pozitivnu povratnu informaciju, kako od strane učitelja, tako i od strane roditelja kako bi se osjećao sigurnije i dobio veću motivaciju za daljnji rad i trud. Često su učenici, osobito oni mlađe školske dobi, poprilično nesigurni u sebe pa smatraju kako neki odgovori nisu točni ili se čak boje izreći ih. Upravo je ovdje važna uloga roditelja da kod vlastitog djeteta razvija osjećaj samopoštovanja i sigurnosti u postizanju uspjeha. Pohvale potiču želju za napredovanjem i povećavaju motivaciju pa će učenici često odlučiti samostalno učiniti nešto u čemu im inače pomažu roditelji, samo kako bi zaradili spomenutu pohvalu i osjećali se korisnima, što vrlo dobro utječe na razvoj njihove samostalnosti. Uvijek postoje oni učenici koji će, bez obzira na sav

uložen trud oko osiguravanja adekvatnog mjesta i vremena za pisanje domaće zadaće te pohvala i samostalnosti koju roditelji nastoje razviti, svejedno i dalje negodovati pri izvršavanju ove aktivnosti. Tada je važno obratiti pažnju na način komunikacije s učenikom kada je riječ o ovoj vrsti aktivnosti, a tu je bitno da roditelj zauzme stav te da jasno i odlučno sa svojim djetetom iskomunicira što od njega očekuje. Važno je da roditelji svoju djecu ne potiču na pisanje zadaće na način da im prijete kaznama jer upravo time dolazi do kontraefekta i djetetu ova aktivnost postaje sve mrskija. Ako se uoči problem koje učenik ima s pisanjem domaće zadaće, bitno je udružiti snage roditelja i učitelja te je naglasak na već spomenutoj suradnji koja je izrazito bitna. Osim što je bitno da roditelji budu uključeni u odgojno-obrazovni proces svoga djeteta, važno je i da učitelj s roditeljima ostvari odnos sigurnosti i povjerenja te mogućnosti kontakta u ovakvim i sličnim situacijama. Štoviše, poželjno je da učitelj bude upoznat s problemima do kojih dolazi kod kuće kako bi tijekom nastavnog procesa mogao djelovati i utjecati na rješavanje istih. Najgore što se može dogoditi je da pri dolasku do određenog problema, roditelji u učitelju pronalaze krivca i odbijaju suradnju jer tada i kod učenika dolazi do neželjene reakcije i dodatnog nepoželjnog ponašanja. Umjesto toga, bitno je udružiti snage i zajedničkim djelovanjem doći do rješenja problema i pomoći učeniku da postigne uspjeh, što šalje snažnu poruku i dovodi do dobrih rezultata. Važno je da roditelji kod kuće ne pokušavaju poučavati svoje dijete i glumiti učitelja, već da mu pomognu u mjeri u kojoj su sposobni, a u suprotnome da kontaktiraju učitelja.

Dakle, može se zaključiti da je zadatak roditelja biti diskretno prisutan u dječjim obvezama, odnosno u izvršavanju domaće zadaće jer svaki učenik ima svoje karakteristike te je zadatak roditelja pomoći mu da ih iskoristi na najbolji mogući način. Nije potrebno pisati domaću zadaću zajedno s djetetom niti ga ispravljati kada ju je ono napisalo, već pružiti mu primjerenu pomoć i usmjeravati ga na putu prema samostalnosti i sazrijevanju. Također, cilj domaće zadaće nije da bude izvršena u što kraćem vremenu da bi se zadovoljila forma, već joj je cilj učvršćivanje i bolje shvaćanje gradiva. Ukoliko roditelji izvršavaju ovu obvezu umjesto svoje djece, mogu privremeno uštedjeti na vremenu, ali se gubi svrha zadavanja domaće zadaće, odnosno učenik nema priliku pokazati je li zaista shvatio i razumio gradivo. Osim toga, na taj

se način učenike ne potiče na samostalnost te na razvijanje sposobnosti samoizražavanja. Učenike je, osobito u samom početku školovanja, bitno pratiti u njihovim aktivnostima kako bi se što lakše i brže prilagodili, a kako bi roditelji zatim malo-pomalo smanjili svoj doprinos te prostor u potpunosti oslobodili mogućnostima svoje djece, no vrlo je bitno da roditelji ne pokušavaju zamijeniti učitelje (Di Pietro, 2009).

4.4. Domaća zadaća vikendom: da ili ne?

Pitanje koje se sljedeće postavlja je „trebaju li učitelji zadavati domaću zadaću vikendom ili ne?“ Pretpostavka je da su stavovi vezani uz ovu temu također podijeljeni te postoje roditelji i učenici koji prihvaćaju domaću zadaću vikendom, ali isto tako postoje i oni koji su protivnici ove aktivnosti vikendom.

S obzirom na to da svaki učitelj ima određenu slobodu u organizaciji nastavnog procesa te on sam najbolje poznaje svoje učenike, smatram da može odlučivati i o ovoj vrsti aktivnosti. Također, smatram da učitelj nema potrebu fiksno odrediti hoće li zadavati domaću zadaću vikendom ili neće, već o tome može odlučivati periodično, kada bi učenici ponekad dobivali domaću zadaću vikendom, a ponekad ne. Isto tako smatram da domaća zadaća ne bi trebala biti kazna učenicima s obzirom na to da je većini učenika ispunjavanje ove aktivnosti mrsko te se nikako ne bi trebala prikazivati u kontekstu kazne. Kada učitelj upozna svoje učenike i njihove radne navike tada može odlučiti o tome kako će se postaviti vezano uz ovu vrstu aktivnosti. Ako postavimo ovo pitanje učenicima ili njihovim roditeljima, vjerojatno će većina odgovora biti da nije potrebno zadavati domaću zadaću vikendom, ali mislim da bi ipak barem manji broj učenika, a možda nešto veći broj roditelja, rekao kako je izvršavanje aktivnosti domaće zadaće vikendom potrebno. Smatram kako bi se trebalo voditi opcijom periodičnog zadavanja domaće zadaće vikendom, odnosno odrediti raspored koji će učitelj pratiti s obzirom na sposobnosti učenika u vlastitom razredu. Tako bi, na primjer u svakom mjesecu mogao biti jedan vikend kada učenici ne bi dobivali domaću zadaću te bi vikend mogli iskoristiti samo za uživanje u osobnim interesima. Naravno, i vikendima kada bi učenici dobivali zadatke za domaću zadaću, zadataka ne bi bilo mnogo, kako bi i tada imali vremena za aktivnosti i događanja koja nisu povezana sa

školskim obvezama. Također smatram da je u cijelom procesu zadavanja domaće zadaće vrlo bitno ostati umjeren i procijeniti koji će način uvježbavanja i vrsta zadataka biti najučinkovitija za učenike koje učitelj poučava te kako sa što manje uložene napora i aktivnosti iz učenika izvući njihov maksimum.

Tijekom razgovora s vlastitom učiteljicom u Osnovnoj školi „Vladimir Nazor“ Križevci, saznala sam kako je proveden jedan projekt u kojemu učenici u određenom vremenskom periodu nisu dobivali zadatke za domaću zadaću, s obzirom na to da su se roditelji često bunili protiv istih. Nakon nekog vremena roditelji su shvatili koliko je domaća zadaća uistinu bitna te koliko dodatnog truda i napora moraju uložiti tijekom svog slobodnog vremena, u koje ubrajamo upravo i vikende, kako bi svojoj djeci osmislili zadatke za uvježbavanje gradiva, ukoliko žele da im obrazovna postignuća ostanu na razini na kojoj su i bila. Prema tome možemo zaključiti kako domaća zadaća vikendom ima više pozitivnih nego negativnih utjecaja, samo je bitno da učitelj organizira vrijeme i prilagodi se mogućnostima i rasporedu razreda koji poučava.

4.5. Produženi boravak u školi

„Produženi boravak je posebni oblik odgojno-obrazovnog rada koji se organizira za učenike izvan redovite nastave. Može se izvoditi i u vrijeme odmora za učenike, što se propisuje školskim kurikulumom i godišnjim planom i programom.“ (Pravilnik o organizaciji i provedbi produženog boravka u osnovnoj školi, 2019). Osim toga važno je spomenuti i naziv *cjelodnevna nastava* koja je definirana kao specifičan oblik ovog programa, ali je osmišljena kao kombinacija razredne nastave i organiziranog slobodnog vremena tijekom najmanje osam sati dnevno.

Doutlik prema Koraj (1985) navodi kako se organizacija ovog oblika nastave u hrvatskim školama javlja početkom šezdesetih godina dvadesetog stoljeća, a prve od hrvatskih škola s ovim oblikom nastave su Eksperimentalna osnovna škola „Jordanovac“ u Zagrebu i Eksperimentalna osnovna škola „Bratstvo-jedinstvo“ u Sisku. Ovaj je oblik nastave osmišljen za učenike koji su imali određenih problema u ponašanju i učenju te zbog nedostatka roditeljskog nadzora, ali danas se sve više koristi za zbrinjavanje učenika zbog užurbanog načina života i prevelike zaposlenosti

roditelja. Uvođenjem ovog oblika nastave, škola ujedno mijenja i proširuje svoju djelatnost te, osim obrazovne ustanove, postaje i odgojna. Upravo na taj način škola dobiva epitet *suvremena* te postaje partner u odgoju učenika (Doutlik prema Puževski, 2002).

Nažalost, za vrijeme studija nismo mnogo čuli o ovom obliku nastave, a smatram da je iznimno važan, osobito u današnje vrijeme kada se način života uvelike razlikuje od onoga u prošlosti te se sve češće susrećemo s ovim oblikom organizacije nastavnog procesa. Tijekom obrazovanja za struku učitelja, naglasak je na uobičajenom svakodnevnom nastavnom procesu, a vrlo malo na nastavi produženog boravka, koja se po određenim sastavnicama razlikuje od svakodnevne nastave, pa su tako učitelji vrlo često prepušteni sami sebi i vlastitim idejama ukoliko se zaposle u produženom boravku. Produženi se boravak razlikuje od uobičajene nastave zato što je radna atmosfera za vrijeme ovog oblika nastave nešto opuštenija i mirnija, ali isto je tako vrlo bitan i utjecaj na odgojno-obrazovna postignuća učenika te na usvojenost odgojno- obrazovnih ishoda učenja. Ovaj oblik nastave učenicima nudi razne vrijednosti, od obrazovnih, odgojnih pa sve do zdravstvenih te, vrlo bitno, socijalnih vrijednosti. Upravo zbog opuštenije radne atmosfere za vrijeme ovog oblika nastave, učitelji imaju veću slobodu i autonomiju u organizaciji aktivnosti i zadataka, ali isto tako postoji i *Pravilnik o organizaciji i provedbi produženog boravka u osnovnoj školi* čije je odredbe potrebno zadovoljiti. Posebnost ovog oblika nastave je upravo u tome što se uloga učitelja razlikuje od njegove uobičajene uloge te je naglasak na razvijanju radnih, socijalnih, higijenskih navika kod učenika te na usvajanju različitih oblika ponašanja i djelovanja u društvu, a ne samo na kognitivnim mogućnostima i sposobnostima učenika. Iako se možda čini kako je učiteljima u produženom boravku olakšan posao te smanjena odgovornost, upravo je zbog navedenih razloga suprotno. Može se istaknuti kako učitelji u produženom boravku imaju čak i veću odgovornost prema učenicima kako bi im uspjeli razjasniti sve nejasnoće do kojih je dolazilo tijekom svakodnevnog nastavnog procesa te kako bi uz sve spomenuto s učenicima napredovali u odgojnom dijelu, odnosno u usvajanju određenih navika i sposobnosti.

Govoreći o ovome obliku nastave, važno je osvrnuti se na temu ovoga rada, a to je domaća zadaća. Upravo se za vrijeme produženog boravka učenici bave ovom aktivnošću te na taj način učitelj upoznaje njihove individualne mogućnosti te njihove potrebe i eventualne poteškoće. Smatram kako ovaj oblik nastave može mnogo bolje ukazati na poteškoće kod pojedinih učenika, s obzirom na to da učitelj može više vremena posvetiti svakom učeniku te na taj način roditeljima i učitelju s kojim surađuje ukazati na određene probleme i poteškoće. „Učenici u produženom boravku formiraju odgojno-obrazovnu skupinu koja može biti homogena ili heterogena. Homogenu odgojno-obrazovnu skupinu čine učenici iz istog ili paralelnih odjeljenja, dok se u heterogenoj odgojno-obrazovnoj skupini nalaze učenici različitih razrednih odjela“ (Doutlik, 2011, 430). Smatram kako je ovaj oblik nastave vrlo pogodan u pogledu izvršavanja zadataka domaće zadaće. Učenici na taj način stječu određenu odgovornost i radnu naviku te imaju jasno određen cilj i raspored aktivnosti svakoga dana, što je vrlo bitno za ovu aktivnost. Na ovaj način, također vrlo rjeđe pa skoro čak i nikada ne dolazi do toga da učenici ne izvrše ovu aktivnost i sljedeći radni dan dođu na redovnu nastavu bez napisane domaće zadaće. Osim toga, roditeljima je isto tako lakše zato što s djecom ne moraju prolaziti kroz ovu aktivnost pa se time mijenja i njihov stav prema školi općenito, ali isto tako djeca mogu s njima provoditi kvalitetnije vrijeme i vrijeme nakon nastave iskoristiti za aktivnosti koje ih osobno zanimaju. To nikako ne znači da roditelji ne trebaju biti uključeni u aktivnosti svoje djece u školi te da ne trebaju komunicirati s učiteljima. Štoviše, sada imaju dva učitelja s kojima je potrebno komunicirati kako bi znali kako njihovo dijete ovladava pojedinim aktivnostima, ali im oni ujedno i olakšavaju i smanjuju obujam posla kod kuće. Na ovaj se način, također izbjegava prevelika uključenost roditelja te njihovo izvršavanje aktivnosti koje su namijenjene njihovoj djeci pa učitelji mogu u potpunosti biti sigurni kako je učenik samostalno, uz eventualnu pomoć, ukoliko je potrebno, izvršio svoj zadatak.

Autorice Olujić i Maras provele su na kraju školske godine 2017./2018. istraživanje kojim se nastoji provjeriti povezanost školskog uspjeha učenika tijekom prvih triju razreda osnovne škole s pohađanjem produženog boravka. Problemi i hipoteze koje su postavile bili su: ispitati imaju li učenici koji pohađaju produženi boravak bolje ocjene na kraju školske godine iz predmeta Hrvatski jezik i Matematika

od učenika koji ga ne pohađaju te ispitati razliku u ocjenama iz navedenih predmeta na kraju školske godine kod učenika četvrtih i petih razreda s obzirom na to jesu li ili nisu pohađali produženi boravak. U istraživanju su sudjelovali svi učenici od prvog do petog razreda Osnovne škole Većeslava Holjevca u Zagrebu, neovisno o tome jesu li ili nisu pohađali produženi boravak. Rezultati istraživanja pokazuju kako su u prvom slučaju, učenici koji su pohađali produženi boravak, na kraju školske godine imali bolje ocjene iz predmeta Hrvatski jezik i Matematika te bolji prosjek ocjena na kraju školske godine od učenika koji nisu pohađali produženi boravak. Ista je situacija bila i u drugom slučaju kada rezultati istraživanja ponovno pokazuju kako su učenici četvrtih i petih razreda, koji su prva tri razreda pohađali produženi boravak, imali bolje ocjene iz predmeta Hrvatski jezik i Matematika te bolji prosjek ocjena na kraju školske godine od onih učenika koji nisu pohađali produženi boravak. Upravo je iz ovih rezultata vidljivo da učenici koji pohađaju produženi boravak postižu bolje rezultate i uspješniji su u rješavanju zadaća koje su pred njih postavljene, a u to ubrajamo i domaće zadaće koje učenici rješavaju pod stalnim nadzorom i uz potrebnu pomoć (Olujić i Maras, 2021).

Činjenica da učenici koji su pohađali produženi boravak i u narednim razredima postižu bolje rezultate upućuje na to da za vrijeme ovog oblika nastave učenici stječu radne navike koje usvajaju trajno te im one kasnije pomažu u izvršavanju obveza u koje također spada i pisanje domaće zadaće. „Djeca u boravku zadaće pišu u vrijeme previđeno baš za to, bez ometanja, prekidanja, obavljanja nekih drugih nepredviđenih aktivnosti s čime se susreću ona djeca koja zadaće pišu u kućnoj, obiteljskoj atmosferi. Vjerojatnije učenici u boravku, u aktivnoj razrednoj atmosferi i pod paskom autoriteta učitelja, postižu bolju koncentraciju pri obavljanju zadaće i time stječu kvalitetnije radne navike“ (Olujić i Maras, 2021, 354). Upravo zbog toga autorice navode da učenici koji su svoju zadaću izvršili za vrijeme produženog boravka, kući dolaze mirniji i sretniji te imaju više slobodnog vremena za provođenje sa svojom obitelji i za bavljenje aktivnostima koje nisu nužno vezane uz školu.

Provedeno je još jedno istraživanje iz kojega možemo saznati da učenici ponekad pokazuju negativne emocije za vrijeme pisanja domaće zadaće kod kuće što kod

roditelja izaziva dodatan stres zbog čega dolazi do neslaganja i negativnih osjećaja kako kod učenika, tako i kod roditelja, dok za vrijeme pohađanja produženog boravka učenici imaju povoljnije ozračje za izvršavanje domaće zadaće.⁹ Upravo je razvijanje radnih navika ključno za daljnji napredak i razvoj svakog učenika, a učenici koji pohađaju produženi boravak, zbog opuštenije atmosfere i neopterećenosti pisanjem ispita, usmenim ispitivanjem i sličnim aktivnostima za vrijeme ovog oblika nastave, nesvjesno stječu radne navike koje im donose mnogo prednosti za budući rad u školi.

Zaključak je da pohađanje produženog boravka donosi više pozitivnih utjecaja za učenike nego negativnih. Bez obzira na to što učenici više vremena provode u školi, produženi boravak ne smatraju tako strogo uređenim oblikom rada i doživljavaju ga kao oblik opuštenog rada nakon redovne nastave. Osim što ovaj oblik nastave učenicima pruža više mogućnosti, isto tako i roditeljima olakšava posao uključenosti u obrazovni proces vlastitoga djeteta. Ključna stavka o kojoj je riječ u ovome radu je utjecaj pisanja domaćih zadaća na obrazovna postignuća učenika pa je prema tome zaključak da pisanje domaćih zadaća u produženom boravku znatno utječe na učenikova postignuća i u samom trenutku pohađanja produženog boravka, ali i u budućem radu u školi.

⁹ Cunha, J., Rosario, P., Macedo, L., Nunes A.R., Fuentes, S., Pinto, R. i Suarez, N. (2015). *Parents' Conceptions of their Homework Involvement in Elementary School*, *Psicothema*, 27(2), 159-165.
Dostupno na <https://www.psicothema.com/pdf/4249.pdf>

5. DOMAĆA ZADAĆA U OKVIRU PREDMETA HRVATSKI JEZIK

Predmet Hrvatski jezik sastavni je dio nastave u svim razdobljima školovanja te je zastupljen u nastavi od prvoga razreda osnovne škole pa sve do završetka srednje škole. Hrvatski se jezik u školama u Republici Hrvatskoj poučava kao materinski jezik pa je prema tome i satnica nastave takva da je upravo ovome predmetu posvećen najveći broj sati poučavanja tijekom školovanja. Čitanje i pisanje čine temelj pismenosti i obrazovanja, osobito u moderno i suvremeno doba kada je jednostavno nemoguće živjeti i obavljati svakodnevne djelatnosti bez posjedovanja znanja i mogućnosti za izvođenje spomenutih aktivnosti. Svrha odgojno-obrazovnog procesa je razvijati i njegovati vještine pismenosti svakog pojedinca te ih nadograđivati kroz školovanje, ali i kasnije u budućnosti pa je tako usvajanje jezičnog izražavanja cjeloživotni proces.

Prema *Kurikulumu nastavnoga predmeta Hrvatski jezik* ovaj je predmet organiziran u tri predmetna područja, a to su: hrvatski jezik i komunikacija, književnost i stvaralaštvo te kultura i mediji. Važno je naglasiti da su sva predmetna područja međusobno povezana i bitna je zastupljenost svih spomenutih područja tijekom procesa učenja i poučavanja. Osim toga, važno je odrediti odgojno-obrazovne ishode za sva područja učenja i poučavanja predmeta Hrvatski jezik te ih ostvarivati prema mogućnostima učenika. Predmetna su područja jednaka u svim razredima učenja i poučavanja ovoga predmeta, ali se gradivo koje se uči u spomenutim područjima produbljuje i proširuje načelom vertikalno-spiralnoga slijeda te se na taj način produbljuju i proširuju ishodi učenja koji se očekuju na kraju određenog obrazovnog razdoblja. Kurikulumskim se pristupom nastoji ostvariti unutarpredmetno i međupredmetno povezivanje, a upravo je za ovu temu bitno naglasak staviti na unutarpredmetno povezivanje, odnosno na povezivanje predmetnih područja Hrvatskog jezika (Visinko, 2014).

Kao što je već spomenuto ranije, domaća je zadaća zadatak koji učenicima zadaju učitelji, a namijenjena je izvođenju nakon nastave, uglavnom kod kuće. Domaća zadaća služi za dodatno uvježbavanje i ponavljanje obrađenog gradiva te također

zadovoljava određene ishode učenja. U učenju i poučavanju predmeta Hrvatski jezik, pa tako i u zadavanju domaće zadaće, važno je primjenjivati i voditi se načelima poučavanja. „Nastavna načela bilo kojega predmeta izvode se iz svrhe učenja tog predmeta, iz temeljnih značajaka škole i iz okolnosti koje mogu bitno utjecati na nastavu“ (Težak, 1996, 93). Težak (1996) također navodi načela koja je moguće i potrebno primjenjivati u nastavi predmeta Hrvatski jezik, a to su: načelo opće naobrazbe i stručne usmjerenosti, načelo znanstvenosti, načelo odgojnosti, načelo stvaralaštva, načelo književnog jezika, načelo zavičajnosti, načelo međuovisnosti nastavnih područja, načelo razlikovanja i povezivanja jezičnih razina, načelo obavijesne i estetske funkcionalnosti, načelo teksta, načelo sadržajne, tekstovne i stilske raznovrsnosti, načelo sadržajne kompetencije, načelo prosudbe, načelo demokratičnosti, načelo sustavnosti i nesustavnosti, načelo ekonomičnosti i selektivnosti, načelo indukcije i dedukcije, načelo primjerenosti i akceleracije, načelo analize i sinteze, načelo zornosti i načelo zanimljivosti. Spomenuta načela čine orijentire koji učitelja usmjeravaju u izboru i odabiru nastavnih pristupa, metoda i oblika rada.

5.1. Primjeri domaće zadaće (za svako predmetno područje kurikuluma)

5.1.1. Predmetno područje hrvatski jezik i komunikacija

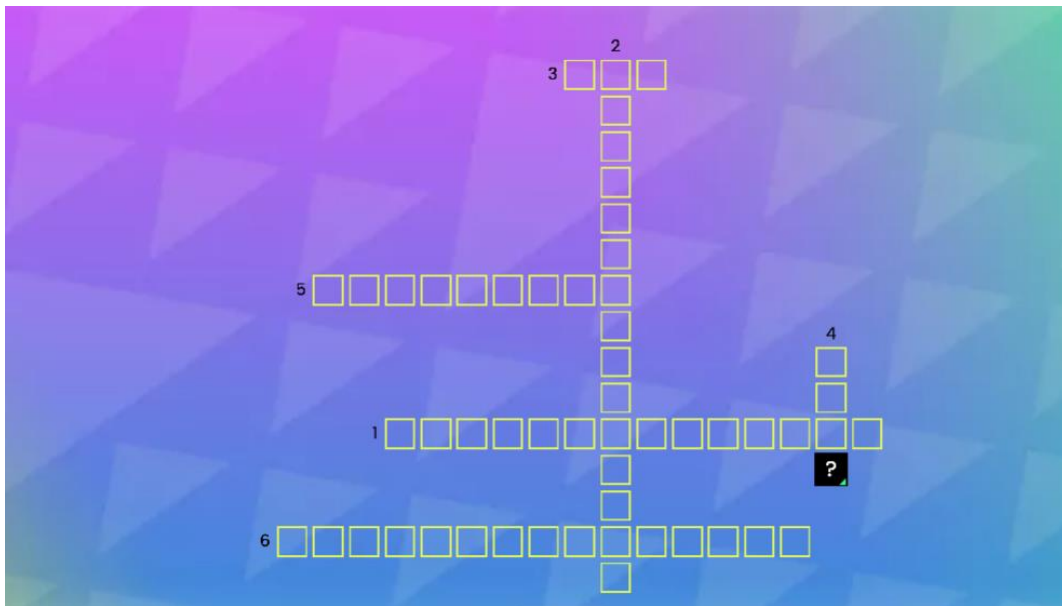
Tijekom obrazovanja i učenja predmeta Hrvatski jezik učenici razvijaju komunikacijsku jezičnu kompetenciju čime se uključuju u društvenu komunikacijsku jezičnu praksu, što je ujedno i osnovni cilj učenja i poučavanja hrvatskoga jezika (Visinko, 2010). Govoreći o komunikaciji, važno je spomenuti i komunikacijski pristup kojim se potiče razvoj učenikovih jezičnih djelatnosti, a to su: slušanje, govorenje, čitanje i pisanje. Prema Visinko (2010) ovaj pristup također podrazumijeva i tekstovnu, jezično-stilsku i tematsku raznovrsnost u svim nastavnim područjima gdje se u obzir uzimaju jezična, stilska, estetska i odgojna mjerila.

S obzirom da učenici u prvom razredu tek uče slova i na samom su početku odgojno-obrazovnog procesa, domaća je zadaća u ovome području jednostavnija i

primjerena mogućnostima učenika. U prvom razredu učenici se upoznaju s formalnim pismom, odnosno velikim i malim formalnim slovima te rade na uvježbavanju istih. Pred kraj prvog razreda učenici su sposobni čitati jednostavnije tekstove pisane formalnim pismom. U drugom se razredu gradivo produbljuje i učenici uče velika i mala slova školskog rukopisnog pisma koja kasnije spajaju u rečenice i jednostavnije tekstove. U trećem su razredu učenici sposobni razlikovati dijelove tekstova te ih prepričavati i izražavati vlastito mišljenje o pročitanome, ali isto tako i provjeravati pravopisnu točnost pojedinih riječi. Četvrti je razred najsloženiji kada je riječ o obujmu i dubini gradiva te se učenici upoznaju s određenim vrstama riječi i razlikuju uporabu zavičajnoga govora i hrvatskoga standardnog jezika u različitim komunikacijskim situacijama.

U nastavku ću navesti primjer domaće zadaće povezane s predmetnim područjem hrvatskog jezika i komunikacije za četvrti razred osnovne škole. Domaća je zadaća osmišljena kao kviz, čime ujedno dolazi i do povezivanja predmetnih područja pa je tako tema kviza vezana uz predmetno područje hrvatski jezik i komunikacija, ali s obzirom da se radi o kvizu, može se povezati i s predmetnim područjem medijske kulture. Domaća se zadaća sastoji od dvaju zadataka, odnosno od dvaju kviza. U prvome je kvizu potrebno riješiti križaljku koja se odnosi na narječja u hrvatskome jeziku (Slika 3 i 4), dok je u drugome kvizu riječ o razvrstavanju određenih riječi u narječje kojem one pripadaju (Slika 5). Učenicima su neke od ponuđenih riječi vjerojatno nepoznate, no upravo je to i cilj ovoga zadatka, da učenici samostalno istražuju i otkrivaju značenje ponuđenih riječi.

Slika 4: Križaljka o hrvatskim narječjima

Slika 5: Pitanja i odgovori u križaljci o hrvatskim narječjima

1 Kako se naziva govor jednog zavičaja?
Z A V I Č A J N I G O V O R

2 Jezik kojim se služimo za neposredno komuniciranje u svakodnevnim situacijama?
R A Z G O V O R N I J E Z I K

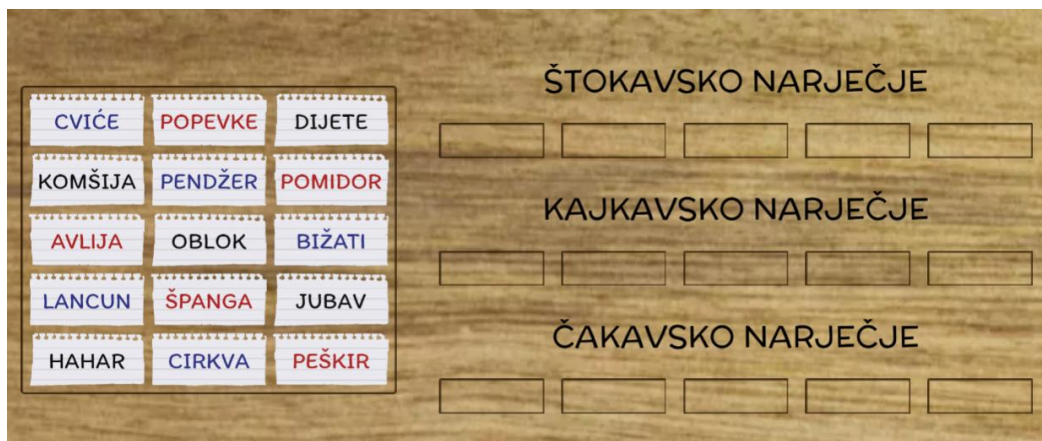
3 Koliko narječja razlikujemo u hrvatskome jeziku?
T R I

4 Po kojoj upitnoj riječi prepoznajemo štokavsko narječje?
Š T O ?

5 Na kojem se narječju temelji hrvatski standardni jezik?
Š T O K A V S K O

6 Zajednički je svim stanovnicima RH i njime se govori u školi, na radiju, na televiziji...
S T A N D A R D N I J E Z I K

Slika 6: Kviz o hrvatskim narječjima

Smatram da je primjer domaće zadaće primjeren učenicima četvrtog razreda te da je domaća zadaća poticajna za učenike i u njima budi želju za otkrivanjem i dolaženjem do točnog odgovora. Upravo je na ovome primjeru vidljivo povezivanje svakodnevnih aktivnosti s tehnologijom, odnosno digitalnim alatima koji su dostupni u suvremenoj nastavi. Isti je zadatak za domaću zadaću mogao biti u obliku radnog listića, ali korištenjem digitalnih alata učenici domaću zadaću doživljavaju kao vrstu igre, a samim time uče i ponavljaju obrađene sadržaje.

5.1.2. Predmetno područje književnost i stvaralaštvo

Temelj ovog područja čine čitanje i recepcija književnoga teksta koji je iskaz umjetničkoga, jezičnog, spoznajnog i osobnog poimanja svijeta i stvarnosti. Kod učenika se potiče osobni razvoj i izgradnja stavova i mišljenja o pročitanoj djelu te ih se potiče na čitanje iz užitka i stvaralaštvo. Osim čitanja zadanih tekstova i tekstova predviđenih kurikulumom, učenike je bitno zainteresirati za čitanje iz užitka i vlastite želje i potrebe. Na taj se način pružaju i veće mogućnosti za stvaralaštvom te učenik proširuje pogled na svijet književnosti koji ga okružuje. Osim toga, čitanjem i stvaralačkim izražavanjem dolazi do povezivanja jezičnih djelatnosti te do razvoja verbalne i neverbalne komunikacije.

U početku prvog razreda, uglavnom je riječ o slikovnicama, s obzirom na to da se učenici tek upoznaju sa slovima, no krajem prvog razreda moguće je povezivanje

jednostavnijih rečenica u cjelinu te stvaranje i čitanje početničkih tekstova. Učenici su u prvome razredu sposobni prepoznati određene elemente teksta te izražavati svoje mišljenje nakon pročitana ili odslušanoga teksta. U drugom razredu učenici razlikuju vrste tekstova poput pjesme, bajke, priče, igrokaza, slikovnice i zagonetke prema obliku i sadržaju te se počinju samostalno stvaralački izražavati. U trećem razredu učenici prepoznaju temu književnoga teksta te određene sastavnice teksta poput redoslijeda događaja, mjesta i vremena radnje, pjesničkih slika i slično. Osim toga, učenici razvijaju vlastiti potencijal za stvaralaštvo te stvaraju različite individualne uratke. U četvrtom su razredu učenici sposobni prepoznati poruke djela i povezivati ih sa situacijama u stvarnom životu. Isto tako, učenici prepoznaju i obilježja dramskih tekstova te stvaraju uratke na način da pripovijedaju iz perspektive drugih likova, vremena ili mjesta.

Smatram da je kao primjer domaće zadaće za ovo područje vrlo zanimljiv zadatak izrade vlastite slikovnice. Bila bi to domaća zadaća za učenike trećeg razreda. Učenici ovom aktivnošću pokazuju svoju kreativnost, ali i sposobnost stvaralaštva. Zadatak je osmisliti izgled i dizajn slikovnice, a zatim i priču koja prati fotografije (Slika 7).

Slika 7: Upute za samostalnu izradu slikovnice ¹⁰

Izrada vlastite slikovnice...

Na samom početku dobro razmisli o temi svoje slikovnice!

Prije nego što kreneš s izradom, razmisli o redoslijedu događaja i napravi skicu slikovnice.

Pribor:

- škare, ljepilo, bojice
- materijal za ukrašavanje
- karton i papir u boji
- špaga / vrpca

Koraci u izradi:

- 1 Izreži kartone na željenu veličinu i preko svakog kartona zalijepi papir u boji.
- 2 Kartone poredaj jedan na drugi, redoslijedom kojim želiš da budu raspoređeni.
- 3 Na jednom dijelu probuši dvije rupice kroz sve kartone i kroz rupe provuci špagu ili vrpca i zaveži.
- 4 Oslikaj naslovnici i dodaj naslov i ime autora.
- 5 Uredi svaku stranicu prema skici te nacrtaj ilustracije, a zatim napiši i tekst slikovnice.
- 6 Brojkama označi brojeve stranica.

Izrada vlastite slikovnice vrlo je poticajan i kreativan zadatak za domaću zadaću. Osim što kod učenika izaziva trenutnu zainteresiranost za zadatak, također kod učenika dolazi i do stvaralačkog izražavanja, čime se razvija i njihova mašta. Domaćim zadaćama osmišljenim na ovaj način učenike se dodatno motivira pa tako domaću zadaću ne shvaćaju kao još jednu obvezu koju je potrebno izvršiti, već uživaju u njezinom rješavanju.

¹⁰ Težak, D., Gabelica, M., Marjanović, V., Škribulja Horvat, A. (2021). *Škrinjica slova i riječi 3, 1.dio, integrirani radni udžbenik iz hrvatskoga jezika za treći razred osnovne škole*. Zagreb: Alfa d.d. Dostupno na <https://hr.mozaweb.com/hr/mblite.php?cmd=open&bid=HR-ALFA-HRV3-2796&page=1>
Kako izraditi slikovnicu od tkanine? Dostupno na https://www.rivrtici.hr/sites/default/files/datoteke/kako_izraditi_slikovnicu_od_taknine.pdf

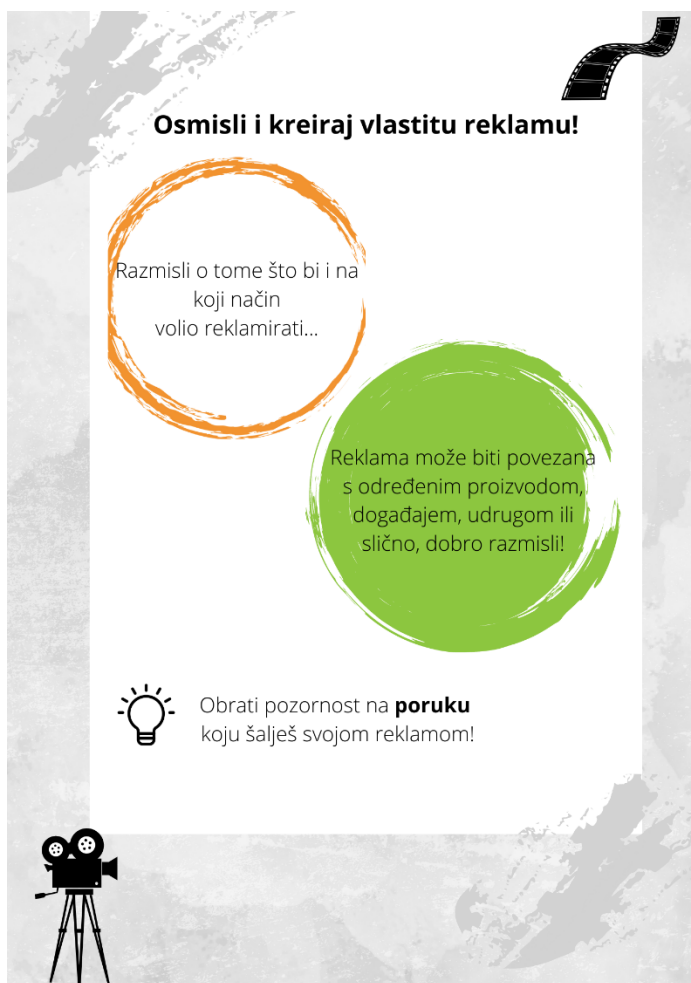
5.1.3. Predmetno područje kultura i mediji

Predmetno područje kultura i mediji od iznimne je važnosti, osobito u suvremenoj nastavi. Učenici su svakodnevno okruženi različitim medijima pa ih je stoga potrebno i pravovremeno upoznati s njima i približiti im svijet medija kako bi se u njemu snašli. Važno je da učenici shvate utjecaj medija i poruka koje putem medija utječu na društvo, ali i na svakog pojedinca tog društva. Upravo je putem medija moguće raditi na podizanju svijesti o važnosti uvažavanja različitih mišljenja i stavova te poštivanja tuđih ideja. Osim toga, učenike je bitno upoznati s odnosom različitih kultura te utjecajem kulture na oblikovanje vlastitoga kulturnog identiteta.

Učenici prvog razreda izdvajaju određene medijske sadržaje koji su primjereni njihovoj dobi i razgovaraju o njima te isto tako razlikuju i prepoznaju digitalne medije. Osim toga, učitelji svoje učenike potiču na prisustvovanje kulturnim događajima primjerenim njihovoj dobi. U drugom razredu učenici uglavnom usvajaju slične ishode, samo što se radi o drugim sadržajima koji se također prilagođavaju dobi učenika. U trećem su razredu učenici sposobni stvarati samostalne uratke koji su potaknuti medijskim sadržajem dok u četvrtom razredu učenici samostalno navode razlike između određenih kulturnih i medijskih sadržaja te posjećuju ozbiljnije kulturne događaje koji su, naravno, još uvijek primjereni njihovoj dobi.

Kao primjer domaće zadaće za ovo predmetno područje navela bih osmišljavanje i izradu vlastite reklame proizvoda po izboru. Ovaj oblik domaće zadaće bio bi namijenjen učenicima četvrtog razreda. Mogućnosti i načini prikazivanja reklame bili bi raznovrsni, od videouratka do postera ili plakata koji služi kao reklama. Učenicima je za izradu postera, plakata i letaka dostupna aplikacija *Canva* koja pruža različite mogućnosti izrade istih. Na prethodnom bi se satu upoznali s mogućim sadržajima reklama te mogućnostima njene izrade. Učenici bi sami došli do zaključka na što je potrebno obratiti pažnju te kakvu bi poruku trebala imati reklama (Slika 8).

Slika 8: Zadatak za izradu vlastite reklame u predmetnom području kulture i medija

Osmisli i kreiraj vlastitu reklamu!

Razmisli o tome što bi i na koji način volio reklamirati...

Reklama može biti povezana s određenim proizvodom, događajem, udrugom ili slično, dobro razmisli!

Obrati pozornost na **poruku** koju šalješ svojom reklamom!

The worksheet features a white central area with a grey background. At the top right, there is a black film strip icon. At the bottom left, there is a black icon of a movie camera on a tripod. The text is arranged in a clear, instructional layout with two large colored circles (orange and green) highlighting key points.

Učenicima je ovim zadatkom pružena sloboda izbora ideja i mogućnosti izrade vlastite reklame. U ovome zadatku također dolazi do unutarpredmetne povezanosti pa tako učenici imaju mogućnost stvaralačkog izražavanja, ali ovoga puta u području kulture i medija. Zadatak može biti namijenjen samostalnom izvođenju, ali se može izvoditi i u parovima ili manjim skupinama od troje učenika.

6. LEKTIRA

Vrlo važan segment predmeta Hrvatski jezik je i lektira. Aktivnost čitanja lektire poznata je još od davnih vremena te je cilj ove aktivnosti da se učenici upoznaju s književnim djelima koja uglavnom imaju odgojno djelovanje. Gabelica i Težak (2019) navode da se pojam, odnosno naziv *lektira* u nastavne planove i programe u Hrvatskoj uvodi 1944. godine te u njima nisu navedeni konkretni naslovi i djela, već samo preporuke za čitanje određene vrste djela. Na primjer, „za prvi razred: zidna čitanka, početnica – bukvar, omladinska izdanja, zidne novine, pisma...” (Gabelica i Težak, 2019, 16). Popis lektire za prva četiri razreda donosi *Nastavni plan i program* iz 1960. godine, ali taj popis također nije bio podijeljen po razredima, već su učitelji samostalno birali djela za svaki razred. Neda Bendelja, Branka Furlan i Silvia Pejnović 1968. godine sastavljaju popis lektire za učenike osnovne škole koji je, ovoga puta, podijeljen prema razredima te autorice zvjezdicom označavaju djela koja preporučuju kao obveznu lektiru. Od 1984. se godine dopušta da nastavnik u svoj izbor uključuje nova djela, odnosno da samostalno modelira popis djela prema mogućnostima učenika koje poučava te nakon toga, donošenjem svakog novog programa, dolazi do promjena u popisu lektirnih djela. Trenutno je za svaki razred na popisu određen broj lektirnih naslova od kojih učitelj bira koja će djela obraditi sa svojim učenicima, ali je u svakom razredu također određeno barem jedno djelo koje je obvezno pročitati.

6.1. Svrha čitanja lektire

Čitanje lektirnih djela jedna je od aktivnosti koju učenici često doživljavaju mrskom te ju izvršavaju zato što je to potrebno, a ne iz vlastite želje za čitanjem i otkrivanjem novih sadržaja. Kada bi se učenike pitalo koja je svrha čitanja i analiziranja lektirnih djela, velika je vjerojatnost da bi odgovori bili usmjereni na zadovoljavanje još jedne školske obveze. Nažalost, u današnjem sustavu školstva, čitanje i analiziranje lektirnih djela smatra se školskom obvezom koju je potrebno izvršiti i ocijeniti. U učenicima se na taj način ne budi želja da samostalno čitaju i otkrivaju blagodati ove aktivnosti, već provjeravanje i ocjenjivanje u njima budi napetost i nervozu. Vrlo je bitno provjeravanje i analiziranje ove aktivnosti izvršiti na

kvalitetan i kreativan način, a ne kao klasičnu pisanu provjeru znanja. Gabelica i Težak (2019) navode da se lektira ocjenjuje prema parametrima kojima se služi u nastavi jezika i književnosti što upućuje upravo na procjenjivanje učenikog razumijevanja određenih segmenata koji se provjeravaju nakon pročitano djela, poput kratkog sadržaja, mjesta radnje, vremena radnje, likova i slično. Analiziranjem književnog djela na ovakav način gubi se njegov umjetnički potencijal i njegov utjecaj na razmišljanja i osjećaje učenika, već se analiza svodi na provjeravanje forme i sadržaja pročitano djela. Aktivnošću čitanja i analiziranja lektire učenici uče i uvježbavaju različita područja predmeta Hrvatski jezik poput književnosti i stvaralaštva, jezičnih sadržaja, ali i sadržaja medijske kulture kada je riječ, na primjer, o usporedbi knjige i filma. Osim toga, napretkom tehnologije, učenicima je omogućeno čitanje *e-lektire*, što znači da je većina naslova koji se obrađuju dostupna u digitalnom obliku. Može li digitalni oblik knjige zamijeniti tiskanu verziju? Smatram da je teško zamijeniti trenutak kada se knjiga nalazi u rukama čitatelja te na taj način dolazi do dodatne povezanosti s djelom koje se čita. Dostupnost knjiga u digitalnom obliku velik je napredak i često olakšava određene situacije, na primjer, kada u knjižnici nije dostupno dovoljno primjeraka knjige u tiskanom obliku za sve učenike i slično. S druge strane, prevelika izloženost medijima i različitim digitalnim sadržajima dovodi do određenih problema i knjiga više nije primarni izvor znanja, već to postaju različiti portali i stranice na kojima se svakodnevno „šire“ neistinite informacije i činjenice. Bez obzira na to, digitalni oblici knjige također su vrlo korisni i svakako je bolje da se učenik susretne i s digitalnom inačicom knjige, nego da se uopće ne susreće sa sadržajima za čitanje. Nažalost, u suvremeno doba sve je manji broj ljudi koji vole i žele čitati i ova se aktivnost često smatra zastarjelom pa je upravo tako doživljavaju i učenici. Zato je važna uloga učitelja kako bi učenike zainteresirao za čitanje i prikazao im aktivnost interpretacije lektire na što kreativniji način.

Prema Lazzarichu (2017) upravo sve veći izazov za učitelje postaje poticanje zanimanja učenika za čitanje u vrijeme krize čitanja. Tehnologija ne mora nužno imati negativno djelovanje na odgoj i obrazovanje učenika, samo je bitno da učitelji mudro iskoriste prednosti takve nastave i mogućnosti interpretiranja lektirnih djela pomoću tehnologije. Na samom je početku bitno odrediti koje je odgojno-obrazovne ishode

potrebno zadovoljiti izvođenjem određene aktivnosti i primjenom različitih alata za izvođenje aktivnosti. Učenici često ne vole aktivnosti povezane s lektinom, a uzrok tome mogu biti metode u interpretaciji djela koje su vrlo često zastarjele i nisu dovoljno kreativne i poticajne. Ukoliko se u svrhu obrade i analiziranja elektrinih djela koriste digitalne igre, učenicima ova aktivnost postaje atraktivna i pruža im različite mogućnosti učenja i primanja novih informacija. Osim toga, digitalni način analiziranja lektirnog djela može se odvijati u školi, na satu ili kod kuće kao domaća zadaća. Smatram da je lektira povezana s temom ovoga rada, odnosno sa zadavanjem i pisanjem domaće zadaće, iako je učenici možda i ne doživljavaju na taj način s obzirom na to da se čitanje i analiza odvija kroz duži vremenski period od klasične, svakodnevne domaće zadaće.

Osim toga, vrlo je bitna suradnja učitelja i školskog knjižničara te je zadatak učitelja kod učenika razvijati naviku posjećivanja školske knjižnice. Rukljač i Jurjević Jovanović (2021) navode kako je prvi dolazak u školsku knjižnicu organiziran na način da učitelj učenike dovodi u posjetu, a oni se tada upoznaju sa školskim knjižničarem koji ih upoznaje sa svim informacijama potrebnim za boravak u školskoj knjižnici. Školski knjižničar učenicima pokazuje prostor knjižnice, informira ih o načinu posudbe i povrata knjiga i govori o pravilnom čuvanju knjiga nakon posudbe. Nakon zajedničke posjete knjižnici zadatak učitelja je da učenike potiče da samostalno redovito posjećuju knjižnicu, a u tome mu također pomaže školski knjižničar čiji je zadatak na što kreativniji način i kroz različite aktivnosti učenike „privući“ u knjižnicu. Bitno je da knjižničar predstavi knjižnicu kao zanimljivo i poticajno mjesto koje će učenici htjeti posjećivati, a ne da knjižnica postane samo usputna stanica za posudbu i povrat knjiga. „Da bi se od učenika koji se još bori sa slovima došlo do učenika koji voli i želi čitati, čitanje treba učiniti privlačnim“ (Rukljač i Jurjević Jovanović, 2021, 54). Čitanje je moguće učiniti privlačnim kroz organizaciju različitih projekata i natjecanja, uporabu kvizova i razrednih izazova te kroz susrete s književnicima, odnosno kroz uvođenje suvremenih metoda rada i primjenu tehnologije o čemu je bila riječ u prethodnom ulomku.

Bez obzira na mogućnosti koje pruža tehnologija i digitalne alate koji se mogu koristiti za provedbu aktivnosti lektire, važno je da se interpretacija i analiza lektirnog djela ne sastoji samo od korištenja tehnologije, već da se u razredu stvara čitalačko ozračje čime se nastoji pozitivno utjecati na čitalačke navike učenika (Gabelica i Težak, 2019). Autorice također navode kako je poželjno da učenici ponekad učitelja ugledaju s knjigom u ruci jer nema smisla učenike poticati na čitanje iz užitka ako to ne čini i sam učitelj. Učenici, također često vole „imitirati“ svog učitelja pa će upravo tako nesvjesno igrajući se i u slobodno vrijeme posegnuti za knjigom, ukoliko vide da i njihov učitelj čini isto. Učitelj ima slobodu organizirati raspored i izgled učionice u kojoj predaje pa bi vrlo dobro bilo kada bi se u razredu nalazio i kutak za čitanje gdje će učenici za vrijeme školskog odmora i u slobodno vrijeme zanimaciju pronaći upravo u čitanju. Teško je navesti konkretnu svrhu čitanja lektire zato što ova aktivnost pruža mnogo mogućnosti za učenje i napredovanje u odgojno-obrazovnom području.

6.2. Smatra li se lektira domaćom zadaćom?

Čitanje i obrada lektirnih djela sastavni je dio nastave književnosti u svim razdobljima školovanja (Lazzarich, 2017). Učenici se s ovom aktivnošću susreću od prvoga razreda osnovne škole. U prvom razredu učenici tek uče slova pa ih većina nije u mogućnosti samostalno čitati, no kasnije se ova aktivnost odvija kod kuće kroz određeni vremenski period. Smatra li se zbog toga lektira domaćom zadaćom? Osobno, tijekom svoga školovanja nisam razmišljala o lektiri kao vrsti domaće zadaće zato što je za ovu aktivnost uvijek bio potreban duži vremenski period pa je nisam doživljavala na taj način, ali samim time što se čitanje i obrada određenih informacija dobivenih čitanjem odvija kod kuće, odnosno izvan nastavnog procesa, ova se aktivnost smatra oblikom domaće zadaće. Zadatak učitelja je aktivnost čitanja lektire organizirati na što kreativniji način koji je poticajan za sve učenike. Postoje učenici koji vole čitati i ovu aktivnost ne doživljavaju kao domaću zadaću, već kao vrstu odmora od svakodnevnih obveza vezanih uz školu, ali isto tako postoje i učenici koje je vrlo teško potaknuti na čitanje lektire i smatraju kako je to nepotrebna aktivnost uz domaću zadaću koju dobivaju svakodnevno.

Čitanje lektire nije još jedna u nizu obveza koju je potrebno izvršiti. Zadatak učitelja je potaknuti učenike na čitanje i promišljanje o pročitanoj djelu. Analiziranje i interpretacija pročitanoj djela može se odvijati tijekom nastave, odnosno na satu ili kod kuće. Smatram da je veća uključenost i motivacija učenika ako se analiza odvija na satu, ali je vrlo bitno da se ova aktivnost ne predstavlja kao provjera znanja o pročitanoj djelu ili kao vrsta ispitivanja. Postoje mnoge mogućnosti organizacije nastave i provedbe ove aktivnosti na različite kreativne i edukativne načine. Ukoliko se aktivnost analize lektirnog djela odvija kod kuće, također postoje različite mogućnosti kojima se učenike može dodatno potaknuti i motivirati na izvršavanje ove aktivnosti. Važno je da se čitanje i analiza lektire ne provode na tradicionalan način ispisivanjem kratkog sadržaja djela, glavnih likova, mjesta i vremena radnje i slično. Naravno da je bitno da učenik zabilježi spomenute informacije, ali za to postoje različite mogućnosti poput određenih kvizova, igara, zagonetki. Lektira se može definirati kao vrsta domaće zadaće, ali bitno da se kao aktivnost provodi na poticajan način za učenike te da u učenicima potiče želju za radom, a ne izaziva osjećaj napora bez svrhe.

7. ZAKLJUČAK

Domaća je zadaća tema o kojoj se može mnogo govoriti i pisati, ali se u društvu, nažalost, nailazi uglavnom na negativne komentare vezane uz ovu aktivnost. Nakon analize i iščitavanja potrebne literature zaključak je da još uvijek ne postoji izravna potvrda o tome da izvršavanje aktivnosti domaće zadaće utječe na obrazovna postignuća učenika. Bez obzira na to, smatram da izvršavanje ove aktivnosti ima više pozitivnih nego negativnih učinaka. Važan je pristup učitelja te način organizacije odgojno-obrazovnog procesa. Dobra učiteljeva priprema i organizacija kod učenika će također probuditi motivaciju i želju za učenjem i napredovanjem. Domaćom zadaćom učenici dodatno uvježbavaju i uče obrađene sadržaje i samim time „učvršćuju“ postignute ishode učenja. Osim toga, važna je i uloga roditelja jer oni imaju velik utjecaj na razmišljanja i stavove učenika. Bitna je uključenost roditelja u odgojno-obrazovni proces, ali je isto tako bitno da roditelji ne izvršavaju aktivnosti umjesto učenika. Zadatak učitelja je da ne pretjeruju s količinom aktivnosti vezanih uz domaću zadaću te da zadatci budu primjereni mogućnostima učenika. Osim toga, suvremena nastava pruža više mogućnosti i alata za osmišljavanje kreativnih domaćih zadaća pa je vrlo bitno da učitelji pohađaju stručna usavršavanja te da budu osposobljeni za rad s digitalnim alatima. Učenici su često opterećeni obvezama i prevelikom obujmom obrazovnih sadržaja s kojima se svakodnevno susreću. Domaća zadaća ne bi trebala biti jedna od obveza koja kod učenika izaziva otpor i negodovanje. Kvalitete i sposobnosti dobrog učitelja vidljive su upravo u organizaciji nastave koja je poticajna za sve učenike. Uspješan učitelj s učenicima ostvaruje prijateljski odnos i surađuje tijekom planiranja aktivnosti koje je potrebno izvršiti.

Nažalost, ne postoji mnogo izvora i literature na hrvatskom jeziku koja govori o ovoj temi, već je literatura uglavnom na stranim jezicima što upućuje na potrebu za dodatnim istraživanjem ovog područja. Provedena su određena istraživanja iz kojih je moguće saznati podatke koji mogu poslužiti kao smjernice u daljnjem istraživanju i otkrivanju o temi svrhovitosti i utjecaju domaće zadaće na obrazovna postignuća učenika. Bilo bi vrlo korisno ispitati i provjeriti kakav utjecaj ima korištenje digitalnih

alata i sredstava na izvršavanje aktivnosti domaće zadaće te utječe li korištenje spomenutih alata na motivaciju učenika.

Smatram da je vrlo bitno govoriti o ovoj temi te podizati svijest učenika i roditelja o važnosti ove aktivnosti. Nakon istraživanja u svrhu pisanja ovog rada shvatila sam koliko je provođenje aktivnosti domaće zadaće na kvalitetan način važno i smatram da je potrebno dodatno istraživati područje vezano uz ovu temu. Nadam se da će u budućnosti biti provedeno više istraživanja koja će pružiti određene informacije i spoznaje povezane s ovom temom te da će se generalni stav učenika i roditelja o aktivnosti domaće zadaće promijeniti. Kao buduća učiteljica uzet ću u obzir informacije do kojih sam došla pripremanjem ovoga rada i potrudit ću se primjenjivati metode o kojima sam govorila.

8. POPIS LITERATURE

1. Budinski, V. (2019). *Početo čitanje i pisanje na hrvatskome jeziku*, Metodički sadržajno-vremenski optimum poučavanja, Zagreb: Profil Klett.
2. Canter, L., Hausner, L. (2002). *Domaća zadaća bez suza : priručnik za roditelje: kako motivirati dijete da piše domaću zadaću i postigne uspjeh u školi*, Zagreb: Naklada Kosinj.
3. Cooper, H. M. (2007). *The Battle over Homework: Common Ground for Administrators, Teachers, and Parents*, Sage Publications, Thousand Oaks.
4. Cunha, J., Rosario, P., Macedo, L., Nunes A.R., Fuentes, S., Pinto, R. i Suarez, N. (2015). *Parents' Conceptions of their Homework Involment in Elementary School*, *Psicothema*, 27(2), 159-165.
5. Di Pietro, P. (2009). *Kako preživjeti djetetovu školu: Poticaji za uspješno bavljenje domaćim zadaćama, odnosima s učiteljicom, razrednim okupljanjima i izletima*, Rijeka: Izdavački centar Rijeka.
6. Doutlik, K. (2011). *Čimbenici zadovoljstva i nezadovoljstva učitelja radom u produženom boravku*, *Školski vjesnik*, 60(4.), 427-443.
7. Gabelica, M., Težak, D. (2019). *Kreativni pristup lektiri*, Zagreb: Naklada Ljevak.
8. Gage, N., Berliner, D. (1998). *Educational psychology (7th ed.)*, Houghton, Mifflin.
9. Glasser, W. (1994). *Kvalitetna škola: škola bez prisile*, Zagreb: Educa.
10. Glazzard, J., Denby N. i Price, J. (2016). *Kako poučavati: priručnik za odgojitelje, učitelje i nastavnike*, Zagreb: Educa.
11. Halusek, V. i Špoljarić, M. (2014). *Usporedba planiranja i pripremanja za nastavni rad na različitim nivoima školovanja*. *Praktični menadžment*, 5 (1), 135-140.
12. Jurčić, M. (2012). *Pedagoške kompetencije suvremenog učitelja*, Zagreb: Recedo.
13. Kadum Bošnjak, S. (2010). *Ocjenjivanje učenika u nižim razredima osnovne škole*, magistarski rad, Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet, Rijeka.
14. Koraj, Z. (1985). *Integracija nastave i učenja u cjelodnevnom boravku*, Zagreb: Zavod za prosvjetno-pedagošku službu SR Hrvatske.
15. Lazzarich, M. (2017). *Metodika Hrvatskog jezika u razrednoj nastavi*. Rijeka: Učiteljski fakultet u Rijeci.

16. Ljubetić, M. i Kostović Vranješ, V. (2008). *Pedagoška (ne)kompetencija učitelj/ica za učiteljsku ulogu*. *Odgojne znanosti*, 10 (1(15)), 209-230.
17. Maleš, D. (1993.). *Škola – Roditelji – Djeca. Obnovljeni život – Časopis za religioznu kulturu*, 48(6).
18. Matijević, M. i Radovanović, D. (2011). *Nastava usmjerena na učenika*. Zagreb: Školske novine.
19. Milički, J., Sudarević, A. (2020). "Nove generacije i digitalni mediji: smjernice za smislenu i odgovornu upotrebu", *Hrčak*, 59-60, 9.-11.
20. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019). *Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik: Škola za život*. Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Zagreb.
21. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2011). *Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje*. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Zagreb.
22. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019). *Pravilnik o organizaciji i provedbi produženog boravka u osnovnoj školi*. Zagreb: Narodne novine 62/2019-1222.
23. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2014). *Pravilnik o tjednim obvezama učitelja i stručnih suradnika u osnovnoj školi*. Pravilnik, NN 34/2014-613.
24. Musa, Š., Šušić, M., Tokić, M. (2015). *Uvod u metodiku, interpretaciju i recepciju književnosti*, Zadar: Sveučilište u Zadru.
25. Olujić, I. i Maras, N. (2021). *Razlike u školskom uspjehu učenika osnovne škole s obzirom na pohađanje programa produženog boravka*. *Nova prisutnost*, XIX (2), 345-356.
26. Pavlović Šijatović, S. (2014). „Domaća zadaća – potreba ili gubitak vremena?“, *Školske novine*.
27. Perrenoud, P. (2002.a) *Key Competencies*. Bruxelles: Eurydice, European Unit
28. Puževki, V. (2002). *Škola otvorenih vrata*, Jastrebarsko: Naklada Slap.
29. Rukljač, I., Jurjević Jovanović, I. (2021). *Digitalno učenje u razrednoj nastavi*, Zagreb: Školska knjiga.
30. Sakač, M., Marić, M. i Lipovac, V. (2017). *School Achievement and Anxiety among Students Who Attend Extended and After-School Day Care*. *Croatian Journal of Education*, 19 (4), 1297-1324.

31. Sokol, S. (2005). *Svrha domaćih zadaća u osnovnoj školi*. Život i škola, LI (13), 106-117.
32. Sušanj Gregorović, K. (2018). *Dobrobiti roditeljske uključenosti u obrazovanje djeteta*. Napredak, 159 (1 - 2), 101-113.
33. Težak, S. (1996). *Teorija i praksa nastave hrvatskoga jezika 1*. Zagreb: Školska knjiga.
34. Visinko, K. (2014). *Čitanje – Poučavanje i učenje*. Zagreb: Školska knjiga.
35. Visinko, K. (2010). *Jezično izražavanje u nastavi hrvatskoga jezika: Pisanje*. Zagreb: Školska knjiga.
36. Vizek Vidović, V., Rijavec, M., Vlahović-Štetić, V., Miljković, D. (2014). *Psihologija obrazovanja*, Drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb: IEP-Vern.
37. Yavich, R., Davidovitch, N. (2020). *Homework: At Home or at School? – Attitudes of Teachers, Parents and the General Public: A Case Study*. International Educational Studies, 13 (6).

MREŽNI IZVORI:

38. Kostešić, D. *Kako izraditi slikovnicu od tkanine?* Pribavljeno 24.6.2022. s https://www.rivrtici.hr/sites/default/files/datoteke/kako_izraditi_slikovnicu_od_taknine.pdf
39. *O hrvatskome jeziku*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Pribavljeno 20.4.2022. s <http://ihjj.hr/stranica/o-hrvatskome-jeziku/26/>
40. Težak, D., Gabelica, M., Marjanović, V., Škribulja Horvat, A. (2021). *Škrinjica slova i riječi 3, 1.dio, integrirani radni udžbenik iz hrvatskoga jezika za treći razred osnovne škole*. Zagreb: Alfa d.d. Pribavljeno 24.6.2022. s <https://hr.mozaweb.com/hr/mblite.php?cmd=open&bid=HR-ALFA-HRV3-2796&page=1>